

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

GRĮŽUSIŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ IR ATVYKUSIŲ UŽSIENIEČIŲ UGDYMO ORGANIZAVIMO MODELIŲ APRAŠAS

Parengė: dr. Daiva Jakavonytė-Staškuvienė, Ingrida Kuolienė, Rima Kuktienė, Kristina Stankutė-Matė.

I SKYRIUS

SITUACIJOS ANALIZĖ, PAGRINDIMAS

1. LIETUVOS PATIRTIS (DABARTINĖ SITUACIJA)

Šiandieninė situacija Lietuvoje rodo, kad kasmet iš emigracijos sugrįžta dalis Lietuvos Respublikos piliečių, kurie turi mokyklinio amžiaus vaikų. Tokį apsisprendimą lemia pasikeitusi Lietuvos ekonominė padėtis, politinės, asmeninės priežastys. Laikiniai į užsienį išvykę tėvai dažnai grįžta į Lietuvą, kai vaikams reikia pradėti lankyti mokyklą. Daugėja nenumatytų aplinkybių, skatinančių grįžimą į Lietuvą: pandemija, pasaulinė ekonominė situacija, „Brexit“ Jungtinėje Karalystėje, bedarbystės didėjimas Europos Sąjungoje pasikeitusios šeimyninės aplinkybės, artimųjų ilgesys, noras leisti vaikus į lietuviškas mokyklas. Lietuvos Respublikos piliečiai, mokiniai grįžta iš įvairių pasaulio valstybių. Šių vaikų lietuvių kalbos gebėjimų lygis dažniausiai būna labai skirtingas: vienų vaikų tėvai kartu su vaikais ruošiasi sugrįžimui, namuose kalbama lietuviškai, vaikai geba lietuvių kalba ne tik kalbėti, bet ir skaityti, ir rašyti; kiti vaikai grįžta primiršę lietuvių kalbos gebėjimus, dalis vaikų, ypač tie, kurie iš Lietuvos išvyko labai maži, vos pradėję kalbėti, arba užsienyje gyveno daugelį metų (daugiau nei 5-erius metus) ir neturėjo kontakto su lietuviškai kalbančiais asmenimis; būna labai prastai kalbantys lietuviškai arba net negirdėję lietuvių kalbos. Pastaruoju metu grįžtančių iš užsienio Lietuvos Respublikos piliečių skaičius didėja. Tokių vaikų yra bene kiekvienoje didžiojo miesto mokykloje, tačiau kol kas integracijos procesas vyksta labai individualiai, pagal kiekvienos mokyklos vidaus tvarkos susitarimus. Pavyzdžiui, vienos mokyklose tokiems vaikams priskiriami globėjai mentorai, sudaromas individualių veiklų grafikas, kitos mokyklos, jeigu tokių mokinių yra daugiau, kuria išlyginamąsias lietuvių kalbos mokymosi klases. Vis dar pasitaiko ir tokių mokyklų, kuriose tokie vaikai ugdomi lygiai taip pat kaip ir visi kiti vaikai, jų neišskiriant ir nesudarant jokių papildomų adaptacijos sąlygų.

2. MOKYKLŲ PATIRTYS

Kad grįžusių Lietuvos Respublikos piliečių ugdymo organizavimas Lietuvos ugdymo įstaigose būtų kokybiškas, svarbu padėti tokiems mokiniams sėkmingai adaptuotis mokykloje ir klasėje, susikalbėti su bendraamžiais, pedagogais, mokyklos bendruomenės nariais, įsisavinti mokymosi medžiagą. Kad ugdymas naujoje mokykloje vaikui būtų sėkmingas, tam turi pasiruošti visi ugdymo proceso dalyviai: mokinys, mokytojai, mokyklos administracija ir tėvai. Pasiruošimas turėtų prasidėti nuo susipažinimo su mokiniu, išsiaiškinimo, ką jis geba, kuriose srityse jis yra pažengęs, t.y. sužinoti mokinio stiprybes; taip pat būtina išsiaiškinti situacijas, kuriose mokiniui būtina suteikti pagalbą, t.y. žinoti sritis, kurios vaikui sekasi sunkiau. Atsižvelgdamas į kiekvieno mokinio individualias savybes ir pasiekimus, mokytojas kartu su kitais kolegomis turėtų sudaryti šiam mokiniui individualų, į vaiko poreikius ir interesus orientuotą, veiklos planą. Plane svarbu apmąstyti mokymosi medžiagos atranką, pasirinkti tinkamus ugdomosios veiklos būdus bei metodus, užtikrinančius sėkmingą adaptaciją, pritaikyti ir panaudoti individualizuotą mokinio pasiekimų vertinimo sistemą, kuri pabrėžtų ugdytinio pasiekimus, padėtų sistemingai

bendradarbiauti su tėvais (globėjais, rūpintojais), visapusiškai pripažinti abipusį bendradarbiavimą vaiko labui (tolerancija ir pasitikėjimu grįstas ugdymas yra būtina sąlyga).

Pateikiame kelių Lietuvos mokyklų patirtis, kuriose sugrįžusių Lietuvos Respublikos piliečių ugdymas vyksta sklandžiai ir kokybiškai.

Vilniaus lietuvių namai – tai mokykla lietuvių dėstoma kalba skirta vaikams, gyvenusiems už Lietuvos Respublikos ribų. **Vilniaus lietuvių namų** paskirtis – lietuvių kilmės tremtinių, politinių kalinių palikuonių, užsieniečių ir Lietuvos piliečių, atvykusių ar grįžusių nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, vaikų, užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių bendrasis ugdymas, suaugusiųjų ir vaikų formalusis ir neformalusis ugdymas. Pagalbos mokyklai ir mokytojui teikimas. Asmenų, nemokančių valstybinės lietuvių kalbos, mokymas. Vilniaus lietuvių namų gimnazija sprendžia šiuos uždavinius: atsako už mokiniams teikiamą kokybišką pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą; tenkina mokinių pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius, suteikia mokiniui tautinės ir etninės kultūros pagrindus; teikia mokiniams švietimo, socialinę pedagoginę, psichologinę ir informacinę pagalbą; užtikrina sveiką, saugią ir inovatyvią mokymo(si) aplinką; sudaro sąlygas pasaulio lietuvių bendruomenėms vykdyti švietimo ir kultūrinę veiklą; užtikrina suaugusiųjų formaliojo ir neformaliojo švietimo programų vykdymą; teikia informacinę, konsultacinę ir kvalifikacijos tobulinimo pagalbą mokykloms ir mokytojams; moko asmenis, nemokančius valstybinės lietuvių kalbos. Mokykloje mokosi vaikai, atvykę iš 40 skirtingų šalių, viso pasaulio žemynų, įvairių religijų. Atvykę vaikai, nemokantys lietuvių kalbos, mokosi išlyginamosiose klasėse pagal individualų grafiką. Mokyklos bendruomenė konsultuoja visos Lietuvos mokyklų bendruomenes, pataria, kaip ugdyti atvykusius iš kitų šalių mokinius.

Šiaulių Santarvės gimnazija. Nuo 2013 m. mokykla, atsižvelgusi į ŠMM 2012 m. parengtas „Vaikų ugdymo tautinės mažumos kalbomis ir tautinių mažumų kalbų mokymo tobulinimo gaires“, pradėjo įgyvendinti III-ąjį modelį, kai ugdymo procesas organizuojamas lietuvių kalba ir mokoma tautinės mažumos (rusų) gimtosios kalbos. Esant tokiam mokyklos kontekstui, mokytojai jau daug metų buvo pasiruošę mokyti vaikus, nemokančius lietuvių kalbos. Nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. gimnazija įtraukta į mokyklų, priimančių iš užsienio grįžtančius vaikus, tinklą. Gimnazijoje vykdomas priešmokyklinis, pradinis, pagrindinis, vidurinis ugdymas. Mokykla, be besimokančių rusakalbių vaikų, paskutinius 10 metų priima į Lietuvą grįžusius/atvykusius LR piliečių ar užsieniečių vaikus. Tokių mokinių 2018–2019 m. m. buvo: 9 grįžę LR piliečių vaikai ir 20 užsieniečių (ES ir kt. šalių) vaikų, o 2019-2020 m. m. – 10 grįžusių LR piliečių vaikų ir 10 – atvykusių užsieniečių vaikų. Iš 2019 m. atvykusių mokinių tik 7 mokėjo lietuvių kalbą, kiti kalbėjo rusiškai, angliškai, prancūziškai. Gimnazija grįžusiems/atvykusiems vaikams sudaro šias galimybes:

- mokyti lietuvių kalbos išlyginamojoje klasėje ar išlyginamojoje grupėje;
- teikia individualias mokytojų konsultacijas lietuvių kalbos mokymuisi ir mokantis bendrųjų dalykų;
- teikia švietimo specialistų: psichologo, socialinio pedagogo ir/ar logopedo konsultacijas;
- sudaro individualų ugdymo(si) planą.

Priimdama iš užsienio grįžusį mokinį mokyti, mokyklos administracija, pirmiausia kalbasi su jo tėvais (globėjais, rūpintojais), įsigilina į mokinio situaciją (atvykimo priežastys, gebėjimai, mokymosi pasiekimai, mokymosi motyvacija) ir išsiaiškina tėvų lūkesčius. Jei, pagal patektus mokymosi pažangą įrodančius dokumentus, negali nustatyti žinių lygio, tai organizuoja žinių patikrinimą: jei mokinys moka lietuvių kalbą, tai tikrinamos jo lietuvių kalbos ir matematikos žinios, jei vaikas nemoka lietuvių kalbos – tik matematikos žinios. Lietuvių kalbos nemokėjimas – ne priežastis vaiką priimti į žemesnę (pagal jo amžių) klasę. Svarbu mokyklai bendradarbiauti su vaiku ir jo tėvais – tada adaptacija mokykloje būna sėkminga.

Visi į gimnaziją atvykę mokiniai priimami mokytis vadovaujantis Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programas tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu (aktuali redakcija 2018 m. kovo 13 d. Nr. V-242).

Tauragės Jovarų pagrindinė mokykla. Mokykloje grįžusių LR piliečių ir atvykusių užsieniečių šeimų vaikų ugdymo organizavimą galima suskirstyti į du etapus:

- pasiruošimo procesas ugdyti grįžusių LR piliečių ir atvykusių užsieniečių šeimų vaikus (nuolat tęsiasi, keičiasi);
- ugdymo proceso organizavimas (diferencijuotas, paremtas teisės aktais, steigėjo galimybėmis bei požiūriu).

2016–2017 mokslo metais Tauragės Jovarų pagrindinėje mokykloje įsteigta išlyginamoji klasė. Sprendimą nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. mokykloje įsteigti išlyginamąją klasę, Tauragės rajono savivaldybės taryba priėmė remdamasi patvirtintu tvarkos aprašu bei atsižvelgdama į Tauragės Jovarų pagrindinės mokyklos direktoriaus 2016 m. birželio 20 d. prašymą. Dirbti išlyginamojoje klasėje priimtas mokytojas pagal terminuotą darbo sutartį, turintis lietuvių kalbos mokytojo kvalifikaciją. Sudarant darbo sutartį atsižvelgta į rusų ir anglų kalbų mokėjimą. 2016-2017 mokslo metais išlyginamąją klasę pradėjo lankyti 7 mokiniai (5 mergaitės ir 2 berniukai). Mokinių amžius nuo 8 iki 12 metų. Mokiniai atvyko: 2 mergaitės iš Airijos, 2 mergaitės iš Ispanijos, 1 mergaitė atvyko iš Anglijos, 2 berniukai – iš Kirgizijos. 2017–2018 mokslo metais atvyko mokytis dar du mokiniai, tačiau mokslo metų nebaigė – išvyko atgal į užsienį. 2019–2020 mokslo metais rugsėjo mėnesį Tauragės Jovarų pagrindinės mokyklos išlyginamąją klasę pradėjo lankyti 10 mokinių (1 mergaitė ir 9 berniukai). Mokinių amžius nuo 6 iki 13 metų. Mokiniai atvyko: iš Anglijos, Ispanijos, Norvegijos, Vokietijos, Ukrainos, Airijos. Mokykloje visus šiuos metus pedagogų bendruomenė tarėsi, kaip geriau, efektyviau ugdyti grįžusių LR piliečių ir atvykusių užsieniečių šeimų vaikus. Priskirta direktoriaus pavaduotoja ugdymui, kuri organizuoja atvykusio, grįžusio į mokyklą mokinį ugdymą mokykloje. Prasipletė mokyklos Vaiko gerovės komisijos funkcijos, nes buvo sistemingai vertinami, aptarinėjami mokinių pasiekimai, problemos ir perspektyvos. VGK komisija teikia siūlymus mokyklos direktoriui kaip sudaryti sąlygas mokiniui padaryti didesnę individualią pažangą, tvirtina individualias ugdymo programas ir pedagogų tarybai pritarus, nustato atsiskaitymų tvarką.

2017-2018 mokslo metais priešmokyklinėje ugdymo grupėje ugdėsi du iš užsienio grįžę vaikai. Vienas atvyko iš Ispanijos, kitas – iš Graikijos. Abu vaikai mokėsi priešmokyklinėje ugdymo grupėje kartu su kitais bendraamžiais (ne išlyginamojoje klasėje). Adaptavosi greitai, kiek sunkiau sekėsi iš Graikijos atvykusiam berniukui, nes nesuprato lietuviškai, teko daug bendradarbiauti su šeima. Abiem vaikams buvo skirtos logopedo pratybos.

1-4 klasės: 2019-2020 m. m. Tauragės Jovarų pagrindinės mokyklos išlyginamąją klasę pradėjo lankyti 5 mokiniai: 1 mokinys atvyko mokytis į 1 klasę. Išlyginamojoje klasėje mokosi lietuvių kalbos – 19 pamokų per savaitę, bendroje klasėje: matematika – 2 pamokos, pasaulio pažinimas – 1 pamoka, fizinis ugdymas – 2 pamokos.

1 mokinys atvyko mokytis į 2 klasę iš Ispanijos. Puikiai kalba lietuviškai, geba skaityti, supranta perskaitytą tekstą. Sunkiau sekasi rašymas. Išlyginamojoje klasėje mokėsi lietuvių kalbos – 20 pamokų per savaitę, bendroje klasėje: pasaulio pažinimas – 1 pamoka, matematika – 1 pamoka, kūno kultūra – 2 pamokos. Du trimestrus mokinys mokėsi išlyginamojoje klasėje. Po III trimestro mokinio mokymosi rezultatai pagerėjo, todėl pradėjo mokytis kartu su savo bendraamžiais.

1 mokinė atvyko mokytis į 3 klasę. Išlyginamojoje klasėje mokosi lietuvių kalbos – 17 pamokų per savaitę, bendroje klasėje: anglų kalba – 1 pamoka, matematika – 4 pamokos, pasaulio pažinimas – 1 pamoka, fizinis ugdymas – 2 pamokos.

2 mokiniai atvyko iš Anglijos ir Airijos mokytis į 4 klasę. Išlyginamojoje klasėje mokėsi lietuvių kalbos – 17 pamokų per savaitę, bendroje klasėje per savaitę jie turėjo 2 kūno kultūros, 1 matematikos pamoką ir 1 mokinys turi 1 pasaulio pažinimo pamoką, o kitas 0,5 pasaulio pažinimo ir 0,5 tikybos pamokų, dalyvavo konsultacijose po 0,5 pamokos. Mokslo metų pradžioje mokinių lietuvių kalbos pažinimo srities žinių lygis buvo labai. Nors lietuviškai vaikai kalbėjo gana gerai.

5-8 klasės: 2019-2020 m. m. Tauragės Jovarų pagrindinės mokyklos išlyginamąją klasę pradėjo lankyti 6 mokiniai:

1 mokinys atvyko mokytis į 5 klasę. Išlyginamojoje klasėje mokėsi lietuvių kalbos – 20 pamokų per savaitę, bendroje klasėje: matematika – 1 pamoka, kūno kultūra – 2 pamokos, geografija – 2 pamokos, anglų kalba – 1 pamoka.

2 mokiniai atvyko mokytis į kitą 5 klasę. Išlyginamojoje klasėje mokėsi lietuvių kalbos – 20 pamokų per savaitę, bendroje klasėje: anglų kalba – 2 pamokos, kūno kultūros – 2 pamokos, istorijos – 1 pamoka, muzika – 1 pamoka, technologijos – 1 pamoka, tikyba – 1 pamoka.

2 mokiniai atvyko mokytis į 6 klasę. Išlyginamojoje klasėje mokosi lietuvių kalbos – 20 pamokų per savaitę, bendroje klasėje: matematika – 1 pamoka, IT – 1 pamoka, kūno kultūra – 2 pamokos, geografija – 2 pamokos, anglų kalba – 1 pamoka.

1 mokinys atvyko mokytis į 7 klasę. Išlyginamojoje klasėje mokosi lietuvių kalbos – 20 pamokų per savaitę, bendroje klasėje: vokiečių kalbos – 2 pamokos, matematika – 1 pamoka, kūno kultūra – 2 pamokos, geografija – 1 pamoka, anglų kalba – 1 pamoka. Mokiniai atvyko iš Ispanijos, Norvegijos, Vokietijos ir Ukrainos. Mokslo metų pradžioje mokinių lietuvių kalbos žinių lygis buvo labai skirtingas. Vaikai kalbėjo lietuviškai gana neblogoi, o berniukas iš Ukrainos galėjo pasakyti tik pačias elementariausias frazes ar žodžių junginius: pasisveikinti, atsisveikinti, padėkoti ir pan. Šiam mokiniui buvo ir yra sunkiausia, nes namuose su tėvais jis bendrauja savo gimtąja ukrainiečių kalba.

Karmėlavos B. Buračo gimnazija. Kauno r. Karmėlavos Balio Buračo gimnazijos viena iš stipriųjų pusių yra tarptautinių projektų organizavimas ir jų vykdymas. Įgyvendinama projektus mokyklos bendruomenė sudarė galimybę mokiniams ir mokytojams pabuvoti daugelyje Europos šalių. Mokiniai gyveno šeimose, todėl turi puikią galimybę iš arčiau pažinti kitų šalių kultūrą, papročius, tradicijas. Jie ugdomi toleranciją, pažįsta kitas kultūras, gerinami kalbos įgūdžiai. 2015 metais į gimnaziją sugrįžo 12 mokinių, tačiau gimnazijos bendruomenei nebuvo didelio iššūkio patenkinti (re)emigrantų lūkesčius. Bendruomenė analizavo galimybes ir nutarė tobulinti savo kompetencijas darbo su (re)emigrantais ar į Lietuvą atvyksiančias užsieniečių vaikais srityje. Dėl šios priežasties buvo tikslingai įgyvendintas ERASMUS+2K projektas „Mokykla be sienų“. Pedagogai nuvyko į Jungtinės Karalystės Ipsvičo mieste esančią mokyklą Westbourne Academy. Projekto tikslas – susipažinti ir perimti mokyklos sukauptą darbo su emigrantais patirtį. Šioje mokykloje mokosi mokiniai iš daugiau nei 46 įvairių pasaulio šalių. Projekto metu pedagogai sukaupe daug medžiagos, įgijo žinių ir patirties, kurią pritaiko į gimnaziją kasmet atvykstančių (re)emigrantų vaikų mokymui, o 2017 m. patys išleido „Darbo su reemigrantais metodines rekomendacijas mokytojams“. Gimnazija nuo 2019 m. rugsėjo 1 dienos įtraukta į mokyklą, priimančių iš užsienio grįžtančius vaikus, tinklą.

Atvykusių/sugrįžusių mokinių buvo labai skirtingi gebėjimai, emocinė būseną, lietuvių kalbos mokėjimo įgūdžiai, todėl:

- išsiaiškinę lietuvių kalbos mokėjimo lygį, skyrėme papildomų valandų jos mokymui;
- įsivardijome mokinio, jo tėvų lūkesčius;
- sudarėme individualų ugdymo(si) planą;
- įsivardijome pagalbos mokiniui specialistų poreikį (logopedo, psichologo, mokytojo padėjėjo) ir suteikėme individualią reikiamo specialisto pagalbą;
- susitarėme su tėvais dėl grįžtamojo ryšio (susitikimai, pokalbiai, informacijos) pateikimo formos ir dažnio.

Buvo parengtos rekomendacijos vadovams: skirti konsultacines valandas lietuvių kalbos mokymui. Pirminių pokalbių, kuriuose dalyvauja vaikas ir jo šeima, pagalbos mokiniui specialistai, administracijos atstovai, metu išsiaiškinome vaiko mokymosi, psichosocialinius ir emocinius poreikius. Atsižvelgę į visus mokinio poreikius, numatėme tikslinės pagalbos priemones, padedančias sėkmingai vaiko integracijai užtikrinti. Sugrįžusio asmens mokymosi pasiekimai ir /ar juos liudijantys dokumentai buvo analizuojami tik siekiant tikslingiau sudaryti individualų ugdymo planą arba įvertinti švietimo pagalbos poreikius. Plačiau su rekomendacijų turiniu galima

susipažinti internete, adresu: <https://www.upc.smm.lt/projektai/ka2/naujienos/reemigrantai/Darbo-su-reemigrantias-metodines-rekomendacijos-mokytojams.pdf>

Klaipėdos Vitės progimnazija. Kasmet į Klaipėdos Vitės progimnaziją atvyksta vis daugiau mokinių iš įvairių pasaulio šalių (Anglijos, Airijos, Norvegijos, Švedijos, Italijos, Olandijos, Vokietijos, Rusijos, Japonijos ir kt.). 2019-2020 m. m. progimnazijoje mokosi 23 iš užsienio sugrįžę mokiniai. Pastarųjų metų iš užsienio sugrįžusių mokinių skaičiaus analizė bei bendra Lietuvos politika rodo, jog (re)emigracijos skaičius auga. Atvykstantys mokiniai užsienio šalyse praleido didžiąją savo gyvenimo dalį, kai kurie mokiniai niekada nelankė lietuviškos mokyklos, o gimtoji kalba yra svetima ir beveik nesuprantama. Menki lietuvių kalbos pagrindai apsunkina šių mokinių integravimosi į Lietuvos mokyklas procesą. Mokyklos bendruomenei labai svarbu užtikrinti sėkmingą šių vaikų tolimesnį ugdymąsi, suteikti visokeriopą pagalbą, skatinti tėvų įsitraukimą, padėti vaikui integruotis mokyklos bendruomenėje. Mokytojai savo darbe taiko įvairias pagalbos strategijas, jomis aktyviai dalijasi tarpusavyje. Tačiau pasigendama vieningos metodikos, lietuvių kalbos mokėjimo lygio nustatymo įrankių, specialių ugdymosi priemonių ir pan. Klaipėdos Vitės progimnazija yra iš užsienio sugrįžusių/ atvykstančių mokinių mokyklų tinklo narė.

Klaipėdos Vitės progimnazija atvykusius mokinius įtraukia į „Šalių klubo“ veiklą. Pirmą kartą pasiūloma klubo susitikime mokiniui dalyvauti su klasės draugu. „Šalių klubo“ susitikimai organizuojami kartą per mėnesį. Susitikimų metu mokiniai priima naujai atvykusį mokinį, jį padrąsina, pasidalija patirtimi, pasiūlo pagalbą. Organizuojamos įvairios komunikavimą, bendravimą ir bendradarbiavimą skatinančios veiklos.

Vyresnių klasių mokiniai skatinami dalyvauti „Namų darbų klube“. Mokiniai dalyvaudami klubo veikloje gauna mokytojų bei draugų pagalbą atliekant namų darbus, tobulina kalbinius gebėjimus.

Adaptacinio periodo metu mokinio pasiekimai vertinami aprašomuoju būdu (įsk./ neįsk., p.p./n.p. ar kt. sutartais įrašais).

Vaiko gerovės komisijos posėdis, skirtas aptarti mokinio integraciją į mokyklos bendruomenę rekomenduojamas praėjus 1-1,5 mėn. nuo mokinio atvykimo. Posėdžio metu aptariamos sėkmės, kylantys sunkumai, esant poreikiui, numatomi nauji pagalbos būdai. Posėdyje dalyvauja mokinys ir tėvai, mokinį mokantys mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, už sėkmingą integraciją atsakingas administracijos atstovas. Esant poreikiui, numatomas intensyvesnis tėvų konsultavimas, galimos tėvų grupės. Dėl adaptacinio periodo užbaigimo dar vienas posėdis paprastai organizuojamas po 6 mėnesių. Posėdyje dalyvauja mokinys ir tėvai, mokinį mokantys mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, už sėkmingą integraciją atsakingas administracijos atstovas. Aptariami mokymosi pasiekimai, švietimo pagalbos, individualių konsultacijų tęstinumo poreikis. Jei manoma, kad mokinys sėkmingai integravosi į mokyklos bendruomenę, gali būti mažinamas skiriamų konsultacinių valandų skaičius ar jų visai atsisakoma. Pasibaigus adaptaciniam periodui, mokinio pasiekimai vertinami įprasta tvarka. Esant poreikiui, adaptacinis periodas pratęsimas pasirinktam laikotarpiui (3-6 mėn.).

Pateikti mokyklų pavyzdžiai rodo, kad mokyklose dirbama skirtingai, atsižvelgiant į mokinių skaičių, lietuvių kalbos mokėjimo lygį. Pasigendama tikslesnių rekomendacijų ir metodikų, kaip mokyti sugrįžusius iš užsienio valstybių Lietuvos Respublikos piliečius.

3. LIETUVOS ŠVIETIMO TEISINĖ BAZĖ

Priimant sugrįžusį vaiką iš užsienio mokytis Lietuvoje, privaloma vadovautis Lietuvos Respublikos teisės aktais, reglamentuojančiais tokių mokinių ugdymą:

1. Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programas tvarka. Dokumento prieiga internete:

<https://www.smm.lt/uploads/documents/ugdymo-planai/Nuosekliojo%20tvarka.pdf>

2. Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. Į s a k y m a s Dėl Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. rugsėjo 1 d. Įsakymo Nr. ISAK-1800 „Dėl užsieniečių ir

Lietuvos Respublikos piliečių, atvykusių ar grįžusių gyventi ir dirbti Lietuvos Respublikoje, vaikų ir suaugusiųjų ugdymo išlyginamosiose klasėse ir išlyginamosiose mobiliosiose grupėse tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo. Dokumento prieiga internete:

https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/2176_aa26d2e12605b6bba0698d711d4e6053.pdf

3. Lietuvos Respublikos piliečių ir užsieniečių, atvykusių ar grįžusių gyventi į Lietuvą, vaikų ugdymo organizavimas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose. Dokumento prieiga internete:

https://www.smm.lt/web/lt/LR_pilieciu_uzsienieciu_gyvenanciu_lietuvije_vaiku_ugdymas_bendrojo_lavinimo_mokyklose

4. Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymas 2019-08-30 Nr. SR-3534 Dėl sugrįžtančių į Lietuvą asmenų švietimo ir integracijos. Dokumento prieiga internete:

<https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/griztantiems/rekomendacijos%20d%C4%97I%20sugriztanciu%20asmenu%20svietimo.pdf>

5. 2021–2022 ir 2022–2023 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai. Dokumento prieiga internete:

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f0828f70abe911eb8bc8b1cdd5d7f785>

6. Kiekvienos savivaldybės parengti teisės aktai dėl mokinių ugdymo bendrojo ugdymo mokyklose.

4. PSICHOSOCIALINIAI BEI EMOCINIAI POREIKIAI

Iš užsienio sugrįžusiam LR piliečiui svarbiausia yra užtikrinti teigiamą emociją ir socialinę aplinką mokykloje. Vaikas mokykloje, klasėje turėtų jaustis visapusiškai saugus tiek fiziškai, tiek emociškai. Siekiant sudaryti palankią mokymosi aplinką vaikui, turėtų dirbti visa mokyklos pedagogų ir specialistų komanda (psichologo, logopedo, socialinio pedagogo, specialiojo pedagogo), tačiau daugelyje mokyklų šių specialistų trūksta. Iš užsienio sugrįžęs vaikas susiduria su daugybe iššūkių: nauja šalis, nauja kalba, nauja mokykla, kita kultūra ir nauji draugai. Sugrįžusio iš užsienio vaiko gyvenime įvyksta reikšmingi pasikeitimai. Vaikas atsiduria naujoje socialinėje bei kultūrinėje aplinkoje, todėl dažnai patiria stiprius emocinius išgyvenimus. Saugi emocijinė ir socialinė aplinka, teigiamos patirtys skatina vaiko pasitikėjimą savimi, aktyvumą ir taip užtikrina sėkmingesnę integraciją bendruomenėje, adaptaciją naujoje aplinkoje. Adaptacinis laikotarpis kiekvienam gali būti labai individualus. Tai labai priklauso nuo vaiko charakterio: ekstravertas greitai įsilieja į kolektyvą ir adaptacinis laikotarpis gali trukti tik 1 mėnesį ar kelias savaites, tuo tarpu intravertui gali reikėti ir vienerių metų. Kuo palankesnė emocijinė ir socialinė aplinka bus sukurta mokykloje, tuo adaptacinis periodas truks trumpiau. Pirmasis žingsnis tokiam mokiniui – gebėjimas komunikuoti. Puiku, jei mokykloje yra bent vienas žmogus, kuris moka atvykusio vaiko kalbą arba pats vaikas moka nors elementariai susišnekėti angliškai ar rusiškai, tačiau pasitaiko tokių atvejų, kai vaikas moka tik tos šalies, iš kurios atvyko, kalbą. Tada tenka pasitelkti išmanumą ir su vaiku komunikuoti ženklais ar paveikslėliais, kol jis įgauna elementarių lietuvių kalbos gebėjimų. Labai svarbu paruošti ir bendraklasius, kad būtų išvengta patyčių ir jie priimtų į kolektyvą naują bei visapusiškai jam padėtų integruotis. Mokinio adaptaciją mokykloje lemia mokymosi motyvai, mokinių tarpusavio bendravimas, paremtas tarpusavio pagalba, bet ne konkurencija.

Priešmokyklinio amžiaus vaikai. Persikraustymo rūpesčiai neišvengiamai kelia tam tikrą stresą tėvams, ir šio amžiaus vaikai yra linkę galvoti, kad stresas ir chaosas yra jų kaltė. Šio amžiaus vaikams taip pat sunku suprasti, kas kelias kartu su jais, o kas ne. Jie gali bijoti, kad tam tikri jų asmeniniai daiktai ar žaislai bus nepaimti, taip pat jie gali nesuprasti, kad artimi draugai ir kaimynai

nesikraustys kartu. Šio amžiaus vaikams stresą kelia ir pažįstamos aplinkos netekimas. Nauja aplinka gali lengvai juos išgąsdinti.

Jaunesnio mokyklinio amžiaus vaikai (~7–12 m.). Šio amžiaus vaikams labai svarbūs santykiai su draugais. Vaikai jau gali suprasti persikraustymo pasekmes, tačiau jie dar gali būti nepakankamai subrendę tinkamai susitvarkyti su kylančiais jausmais. Pradinio mokyklinio amžiaus vaikai dažnai būna prisirišę prie žmonių ir vietų, todėl išvykę gali patirti stiprų praradimo ir atsiskyrimo jausmą. Dalis mokyklinio amžiaus vaikų būna nusiteikę optimistiškai, tačiau, praėjus mėnesiui ar daugiau, jie gali tapti pikti ir nepatenkinti, ypač jei naujoje vietoje nesiseka susirasti draugų. Paaugliai (~12–18 m.). Persikraustymas jiems yra labai sunkus dėl to, kad paaugliai šalia jau vykstančių vidinių pokyčių turi išgyventi ir didelius išorinius pasikeitimus. Šio amžiaus vaikams sunkiausia susitaikyti su persikraustymu dėl to, kad tai reiškia išsiskyrimą su draugais, dalies tapatybės praradimą. Paauglystėje yra mokomasi kurti ir palaikyti ilgalaikius santykius, o persikraustymas šį procesą sutrikdo. Nors paaugliai yra pakankamai subrendę suprasti persikraustymo priežastis, jie gali tam būti nepasirengę emociškai.

Labai svarbu, kad būtų tenkinami vaiko pagrindiniai psichologiniai saugumo, ryšio su kitais, savigarbos, savęs išreiškimo poreikiai: saugumo poreikio tenkinimas – tai bendras mokyklos administracijos, pagalbos mokiniui specialistų, klasės vadovų, mokinio, mokinio tėvų susitikimas, lūkesčių įvardinimas, jų tenkinimo galimybių aptarimas; ryšio su kitais poreikio tenkinimas – skiriamas mokinys pagalbininkas, mokytojas mentorius, vyksta individualios mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų konsultacijos; savigarbos, savęs išreiškimo poreikio tenkinimas – mokiniai įtraukiami į mokyklos renginius.

5. IŠŠŪKIAI

Dalis mokyklų yra nepasiruošusios sugrįžtančių ir grįžusių vaikų ugdymui, nes jų srantai yra sunkiai prognozuojami, teisinė bazė, apibrėžianti iš užsienio grįžusių vaikų ugdymą, skurdi, finansavimo mechanizmas tobulintinas ir neaiškus, nes vaikai gali sugrįžti mokytis ir pradžioje mokslo metų, ir mokslo metų eigoje ir kt. Tokių mokinių grįžimas gali būti trumpalaikis arba ilgalaikis, mokinio pažinimui nėra sukurta sistema, nėra vieningų įrankių grįžusio mokinio žinioms ir gebėjimams patikrinti, trūksta metodinių mokymo leidinių, priemonių, rekomendacijų, medžiagos, tikslinių kvalifikacijos kėlimo programų mokytojams. Tokiu būdu mokyklai tenka pačiai įvertinti, kokios mokymo galimybės labiausiai tinkamos iš užsienio grįžusio mokinio ugdymui: išlyginamoji klasė, mišrus mokymas, nuotolinis mokymas, individualus ugdymo planas ar kt. Daugelis grįžusių vaikų būna net negirdėję lietuvių kalbos arba nesupranta nei angliškai, nei rusiškai. Ugdant tokius mokinius, reikia išmokyti juos kalbėti, rašyti lietuviškai, padėti įsisavinti mokomąją medžiagą.

Iškyla svarbus klausimas mokyklai – kaip padėti mokytojui tobulinti kvalifikaciją (daugumai mokytojų trūksta žinių ir įgūdžių, kaip dirbti su iš užsienio grįžusiais vaikais); kaip tinkamai paskirstyti darbo krūvį (pvz. anglų kalbos nemokantis mokytojas negali mokytis mokinio, kurio vienintelė bendravimo kalba yra anglų); sudaryti sąlygas mokytojui skleisti gerą patirtį, dalintis ja, vesti atviras pamokas („Kolega-kolegai“), organizuoti švietimo pagalbą, rengiant ir įgyvendinant individualius pagalbos planus; šviesti bendruomenę, bendradarbiauti su mokinio šeima, administracija, mokytoju, teikiant visokeriopą pagalbą vaikui.

Mokytojui, kuris ugdo sugrįžusį pilietį į Lietuvą mokytis, iškyla klausimai, kuriuos jis turi spręsti, t.y.:

- pažinti vaiko šeimą ir teisingai įvertinti vaiko gebėjimus ir galimybes (lietuvių kalbos žodynas, kalbos suvokimas, bendravimo kultūra, kitų dalykų gebėjimų lygis,).
- Išaiškinti mokinio teises ir pareigas, padėti suprasti taisykles ir naują mokyklos tvarką.
- Parengti individualų ugdymo planą vaikui.
- Padėti vaikui adaptuotis mokykloje ir klasėje.
- Sudaryti sąlygas vaikui padaryti tinkamą individualią pažangą, išlyginti programų neatitikimus.

- Supažindinti pedagogų bendruomenę, bendrauti ir bendradarbiauti su tėvais (globėjais, rūpintojais) vaiko labui (bendradarbiavimas paremtas tarpusavio pagalba).
- Užtikrinti tikslinių prevencinių programų kokybę.
- Pasirinkti kokybiškus vadovėlius, skirtus grįžusių vaikų lietuvių kalbos mokymui.

6. GALIMYBĖS

Lietuvoje yra sukurtas turinčių didesnės darbo su grįžusiais vaikais patirties mokyklų tinklas, parengtos rekomendacijos mokykloms, mokytojus konsultuoja kolegos, specialistai, vyksta įvairūs mokymai, kaip dirbti su iš užsienio grįžusiais mokiniais. Mokinio savijautai mokykloje turi reikšmės ne tiek ugdymo medžiaga, programos, kiek pats ugdymo proceso organizavimas, mokinio ir mokytojo tarpusavio sąveika, mokyklos klimatas ir jo įtaka asmenybės formavimuisi.

Sugrįžusių vaikų ugdymui gali padėti profesionali mokyklos švietimo pagalbos mokiniui specialistų komanda (logopedas, specialusis pedagogas, socialinis pedagogas, psichologas, mokytojas padėjėjas, mokytojai savanoriai); patyrę, kūrybingi mokytojai, mokytojų dalykininkų partnerystė; saugi, be patyčių, mokyklos aplinka. Būtina kiekvieną mokinį pažinti individualiai, išsiaiškinti jo stipriąsias sritis, taip pat sritis, kuriose reikalinga pagalba, tik tuomet galima numatyti kryptingą ugdymo pagalbą, parengti individualų ugdymo planą (toliau – IUP). Pasiiekti norimų rezultatų gali padėti mokyklos nuožiūra skiriamos papildomos pamokos ir/ar konsultacijos; sukurta efektyvi mokinio motyvacijos skatinimo sistema. Mokiniai skatinami dalyvauti edukacinėse pamokose, projektuose, ekskursijose, šventėse ir kt.

Tokiems vaikams gali padėti kuratorius (pedagogas, atsakingas už sėkmingą iš užsienio grįžusių mokinių integraciją mokykloje), kuris teikia informaciją, konsultacijas mokiniams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams) apie mokyklą, jos tvarką ir pan.

Naudinga paskatinti mokinį lankyti visos dienos mokyklą (toliau – VDM), kad vaikas galėtų greičiau integruotis į mokyklos gyvenimą visą dieną: mokytis kartu su bendraamžiais bendrauti lietuviškai, lankyti neformaliojo švietimo užsiėmimus, gauti švietimo pagalbos specialistų pagalbą po pamokų.

Svarbu ne tik susitarti tarp mokyklos-mokinio-tėvų (globėjų, rūpintojų), bet ir laikytis bendrų susitarimų. Bendruomenė galėtų ne tik teikti pagalbą vaikams, bet ir dalytis gerąja darbo patirtimi šioje srityje su kitais pedagogais tiek susitikimų metu, tiek virtualioje erdvėje.

II SKYRIUS

1. PRIĖMIMAS Į MOKYKLĄ

Mokinys, baigęs užsienio valstybės, tarptautinės organizacijos pradinio ugdymo programos dalį priimamas mokytis pagal pradinio ugdymo programą vadovaujantis Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programos tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. vasario 13 d. įsakymu Nr. V-78 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 5 d. įsakymo Nr. ISAK-556 „Dėl nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programos tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.

Iš užsienio grįžusių mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai) mokyklos direktoriui pateikia:

1. prašymą dėl priėmimo į mokyklą;
2. gimimo liudijimo kopiją;
3. mokinio patirtį ir pasiekimus įrodančius dokumentus.

Mokyklos Vaiko gerovės komisija pagal turimą informaciją (pateiktus asmens patirtį ir pasiekimus įrodančius dokumentus, atsižvelgus į mokinio amžių, pokalbius su mokiniu ir jo tėvais (globėjais, rūpintojais), priima mokinį mokytis į klasę, kurioje mokosi jo bendraamžiai. Mokyklos Vaiko gerovės komisija pagal turimą informaciją (pateiktus dokumentus, įrodančius asmens patirtį ir pasiekimus, atsižvelgus į mokinio amžių, pokalbius su mokiniu ir jo tėvais (globėjais, rūpintojais), priima mokinį mokytis į klasę, kurioje mokosi jo bendraamžiai.

Jei mokinys atvyksta mokytis pasibaigus ugdymo procesui (mokslo metams), priimamas mokytis į aukštesnę klasę, nei mokėsi užsienio šalies mokykloje, jei atvyksta mokytis mokslo metų eigoje – tęsia mokslus analogiškoje klasėje, atsižvelgus į mokinio amžių.

Jei iš pateiktų asmens mokymosi pasiekimus įteisinančių dokumentų, pokalbių ir kitų duomenų paaiškėja, kad asmens pasiekimai aukštesni arba žemesni, nei numatyti ugdymo programoje, pagal kurią mokosi jo bendraamžiai, asmuo turi teisę mokytis aukštesnėje klasėje (arba klase žemiau). Vaiko gerovės komisijos pirmininkas sprendimą suderina su tėvais (globėjais, rūpintojais). Priėmimas mokytis įforminamas mokymosi sutartimi. Mokinys iš karto įregistruojamas į Mokinių registrą ir mokyklos elektroninį dienyną. Apie sugrįžusį iš kitų šalių vaiką mokytis mokykloje, direktorius raštu informuoja Švietimo skyrių.

Vaiko tėvams (globėjams, rūpintojams) pritariant, sugrįžusysis priimamas mokytis kartu su bendraamžiais. Sugrįžusiojo asmens mokymosi pasiekimai ir juos liudijantys dokumentai vertinami, siekiant tikslingiau sudaryti individualų ugdymo planą, įvertinti švietimo pagalbos teikimo poreikius, bet ne sprendimui dėl priėmimo į žemesnę klasę priimti.

2. VAIKO PAŽINIMAS IR ADAPTACIJA

Vaiko pažinimas. Tėvų (globėjų, rūpintojų) įtraukimas į vaiko pažinimo ir pristatymo procedūras. Rekomenduojama pirmuosiuose pokalbiuose su vaiku ir šeima taikyti visuminį požiūrį į tiesioginės migracijos patirties turinčio vaiko integracijos procesą mokymo įstaigoje. Su šeima aptariami tėvų bei mokinio lūkesčiai, supažindinama su mokyklos galimybėmis. Būtina leisti šeimai pasitikėti mokykla, parodyti, jog sėkmingai integracijai į mokyklos bendruomenę labai svarbus visų ugdymo proceso dalyvių indėlis. Rekomenduojama pasiruošti individualaus pokalbio su mokiniu ir jo tėvais planą.

Susitikimo metu siekiama surinkti kuo daugiau informacijos apie mokinį: kokia mokymosi užsienyje patirtis, kada išvyko iš Lietuvos, ar Lietuvoje lankė bendrojo ugdymo įstaigą, jei taip, tai kiek klasių baigė, kokie buvo mokymosi pasiekimai, ar mokinys mokėsi nuotoliniu būdu, ar lankė lituanistinę mokyklą ir pan. Siekiant parinkti tinkamiausius ugdymo būdus bei priemones, svarbus visapusiškas mokinio pažinimas. Rekomenduojama aptarti mokinio asmenines savybes, stipriąsias puses, sveikatos ypatumus ir pan.

Adaptacinis laikotarpis. Mokiniam perėjimas į kitą mokymosi aplinką dažniausiai sukelia nesklandumų. Keičiasi ne tik mokymosi sistema, klasės draugai, mokytojai, bet ir visa iki tol mokinį supusi aplinka, kultūra. Šiuo metu mokiniai susiduria su naujais iššūkiais ir sunkumais, galinčiais lemti motyvacijos mokytis praradimą, iššaukiantį elgesį, atskirties jausmo atsiradimą ir kitas psichologines problemas. Kai kuriems mokiniams susidūrimas su mokymosi pasikeitimais gali sukelti sunkumų, apie kuriuos turėtų žinoti mokytojai ir tėveliai, siekdami padėti vaikams juos įveikti.

Kiekvienoje klasėje grįžusiam mokiniui pirminiam adaptaciniam laikotarpiui skiriami 6 mėn. Jis pratęsimas iki tol, kol vaikas pramoksta lietuvių kalbos ir gali dalyvauti pamokose, kaip lygiavertis tos klasės mokinys. Tokiam mokiniui sudėtingiausi būna pirmieji 3 mėnesiai, kol jis pripranta prie naujos aplinkos, bendraklasių, kalbos. Vėliau, per pirmuosius mokymosi metus, jei deda pastangų, mokinys pramoksta lietuvių kalbos ir sėkmingai tęsia mokslą, o po dvejų metų yra pasiruošęs dalyvauti nacionaliniuose žinių patikrinimuose ir/ar brandos egzaminuose.

Adaptacinio laikotarpio veiklos:

Per 3 mėnesį:

Paprastai, pirmieji du mėnesiai yra tas laiko tarpas, kai normalu, jog mokiniui dar yra neaiškių dalykų, naujovių, su kuriomis jis turi susipažinti, suprasti. Jeigu po dvejų mėnesių mokinys dar aktyviai nenori eiti į mokyklą ar vis dar akivaizdžiai nesupranta joje esančios ir dėl jos namuose atsiradusios naujos tvarkos, reikia labiau pasidomėti, kokie veiksniai apsunkina adaptacinį laikotarpį.

Vienas iš iššūkių – priimti naujus reikalavimus bei nurodymus, kasdien laikytis tam tikros tvarkos: keltis konkrečiu laiku, tam tikru laiku pradėti pamokas, kurios tęsiasi vienodą laiko tarpą ir

kurias skiria pertraukos. Ši rutina kartojasi penkias dienas per savaitę ir, paprastai, nėra dienų, kai galima pamiegoti ilgiau ar anksčiau grįžti iš mokyklos.

Tikru išbandymu gali tapti mokyklos dydis: joje pačiam susirasti tualetą, valgyklą, drabužinę ar sporto salę. Naujoje mokymosi aplinkoje atvykęs mokinys turi išmokti elgtis savarankiškai, todėl labai svarbūs paaiškinimai, kokius vaidmenis atlieka mokyklos bendruomenė, kur galima kreiptis pagalbos. Būtina įdėti daugiau pastangų – paaiškinti, supažindinti su aplinka ir taip užtikrinti, kad mokinys joje geriau jaustųsi, o ne laukti, kol kils sunkumų.

Adaptacinis periodas gali būti susijęs ne tik su mokymosi aplinkos pasikeitimu, bet ir su psichosocialine raida. Priklausomai, į kokią klasę mokinys atvyksta. Pavyzdžiui, pereinamasis laikotarpis iš jaunesniojo mokyklinio amžiaus į paauglystę (11–12 m.), kurio metu:

- atsiranda suaugusiesiems būdingų bruožų (fiziniai pokyčiai – spartus augimas, lytinis brendimas. Išoriškai paaugliai atrodo kaip suaugę žmonės ir nori, kad aplinkiniai su tuo skaitytųsi);
- pasikeičia mąstymas (vystosi teorinis mąstymas);
- keičiasi savęs vertinimas, poreikiai ir pan. (psichologiniai pokyčiai – pakinta mąstymas, vertybių sistema, savimonė. Paaugliai ima galvoti apie ateitį, ieškoti atsakymų į klausimus „Kas aš?“, „Kuo aš tapsiu?“, „Kokia gyvenimo prasmė?“);

- kinta ugdymo proceso organizavimas (naujas mokymo turinys, padidėja jo apimtis, lygis, taikomi nauji mokymo metodai, kontrolė ir atsiskaitymo formos, skirtingi pedagogų reikalavimai ir daugybe kabinetų);

- kinta santykiai su tėvais, bendraamžiais (socialiniai pokyčiai – vis didesnę įtaką jiems daro bendraamžiai. Vaikai siekia būti nepriklausomi, savarankiški. Nori būti išklaustyti, turėti galimybę garsiai pareikšti savo nuomonę įvairiais klausimais. Keičiasi ir suaugusių reikalavimai paaugliams. Mokiniais neretai sunku įvertinti šiuos staigius pakitimus, juos lydi kritika, įvairios bausmės, o visa tai neigiamai veikia jų asmenybės vystymąsi, socialinį prisitaikymą).

Adaptaciniu laikotarpiu labai svarbu gauti individualią pagalbą iš mokytojų. Tai žinodami, mokytojai turėtų atvykusiems mokiniams išsamiai paaiškinti apie mokyklos tvarką, reikalavimus, suteikti informacijos apie renginius. Mokiniai lengviau pritaps mokykloje, jei jaus mokytojų draugiškumą, teisingą (objektyvų) žinių įvertinimą, jei dažniau girdės paskatinimus, pagyrimus, jei mokytojai bus empatiški (kartu su mokiniu džiaugsis jo pasiekimais), jei suteiks individualią pagalbą ugdymosi sunkumų turintiems mokiniams, bendradarbiaus su mokinių tėvais.

Parengiamas atvykusio mokinio integracijos į mokyklos bendruomenę planas. Planas parengiamas per 1-2 savaites nuo atvykimo į mokyklą. Išanalizuojama, kokie galimi programų skirtumai, mokinio lietuvių kalbos mokėjimo lygis, susipažįstama su mokinio akademiniais pasiekimais. Numatoma, kokia pagalba bus būtina sėkmingai mokinio integracijai. Plane numatoma adaptacinio laikotarpio trukmė. Numatomas ne trumpesnis kaip 6 mėn. adaptacinis periodas, kuris pagal poreikį gali būti pratęsimas.

Adaptacinio periodo pradžioje rekomenduojama 1 kartą per savaitę organizuoti pokalbius su mokiniu ir jo tėvais, kurių metu aptariamos sėkmės ir nesėkmės, susitariama kuo gali padėti tėvai, kuo mokykla ir pan. (dalyvauja klasės mokytojas, tėvai, mokinys, pagal poreikį švietimo pagalbos specialistai). Jei mokinys nėra pajėgus pasiekti patenkinamą lietuvių kalbos mokėjimo lygį, skiriamos 2 konsultacinės valandos per savaitę. Klasės mokytojas parengia mokinius naujo mokinio priėmimui, svarbu parinkti tinkamą suolo draugą, kuris galėtų būti pagalbinkas/mentorius, supažindintų su mokyklos aplinka, padėtų joje orientuotis ir pan., būtų šalia reikiamu momentu. Klasės, dalyko mokytojas parenka ir tėvams rekomenduoja mokinio gebėjimus atitinkančius mokymosi šaltinius (vadovėlius, pratybų sąsiuvinius ir pan.), kurie nebūtinai turi būti tos klasės, kurią lanko mokinys. Jei yra galimybė, rekomenduojama mokiniui lankyti pailgintos dienos grupę, kurioje jis galėtų bendrauti su bendraamžiais, tobulintų lietuvių kalbos įgūdžius, gautų reikiamą pagalbą atliekant namų darbus.

Poadaptacinis laikotarpis. Siūloma poadaptaciniu periodu ir toliau stebėti mokinio pasiekimus bei individualią pažangą, esant poreikiui atnaujinti švietimo pagalbos teikimą, bendrauti ir bendradarbiauti su mokinio tėvais. Jeigu pastebite, kad užsitęsė adaptacijos periodas ir mokinio

elgesio pasikeitimai trukdo jo įprastam gyvenimo būdai bei psichosocialinei raidai, būtina nedelsiant pasikonsultuoti su mokyklos psichologu bei socialiniu pedagogu.

3. UGDYMO IR UGDYMO SI ORGANIZAVIMAS

Grįžusių Lietuvos Respublikos piliečių ugdymas organizuojamas vadovaujantis bendrojo ugdymo programų aprašais, Bendrosiomis programomis, Bendraisiais ugdymo planais, mokyklos ugdymo planu mokslo metams, grįžusio iš užsienio mokinio individualiuoju ugdymo planu nustatytam laikotarpiui. Svarbiausi ugdymo(si) procesai, kuriais vadovaujasi mokykla, kai joje pradeda mokytis iš užsienio sugrįžęs mokinys, yra nurodyti LR Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019-08-30 įsakyme Nr. SR-3534 Dėl sugrįžtančių į Lietuvą asmenų švietimo ir integracijos

Vienas svarbiausių mokyklos uždavinių – pažinti mokinį ir išsiaiškinti jo stipriąsias sritis, kuriomis galima remtis pradėjus organizuoti ugdymo procesą. Pažinus mokinį, pradedamas modeliuoti jo ugdymo(si) procesas. Ugdymo proceso metu būtina stebėti mokinį, žymėti jo reakcijas, kokiais atvejais jis elgiasi pozityviai, teigiamai, pasiekia geresnį rezultatą; išsiaiškinti probleminius tiek dalykinius, tiek kalbinius atvejus, kuriems reikia skirti daugiau dėmesio ugdymo procese; sudėtingus atvejus analizuoti taikant kelis skirtingus metodus/strategijas, atkreipiant dėmesį į veiksnius, skatinančius mokinio didžiausią pažangą; ugdymas organizuojamas vertybių pagrindu (pavyzdžiui, visa mokyklos bendruomenė moko vaiką lietuvių kalbos). Mokyklos bendruomenė suinteresuota padėti mokiniui išsiugdyti tiek bendrąsias, tiek dalykines kompetencijas. Mokyklai svarbu identifikuoti ir atrasti naudingiausias, tikslingiausias strategijas, kurias taikant vaikas greičiausiai ir lengviausiai įsisavina ugdymo turinį. Kad visa tai būtų parengta kokybiškai, kiekviena ugdymo įstaiga turėtų pasirengti dokumentą *Mokinių, grįžusių iš užsienio, priėmimo ir ugdymo organizavimo tvarkos aprašas*. Tokio dokumento pavyzdys pateiktas 1 priede.

Mokinio ugdymo ir ugdymosi organizavimas:

1. *Individualaus ugdymo plano* parengimas. Tokio plano pavyzdys yra pateiktas 2 priede.

2. *Pasiruošimas pamokai*. Mokytojas, kasdien ruošdamasis pamokai, aktualizuoja mokymo medžiagą, parenka tinkamus metodus, numato individualų ir/ar grupinį mokymą(si), namų darbų apimtį, jų tikslingumą. Apmąsto, ar visos sąvokos/žodžiai iš kitos šalies atvykusiam mokiniui bus suprantami. Apgalvoja, kaip galima paaiškinti ir vaizdžiai parodyti sudėtingesnių, mokiniui nežinomų ir rečiau vartojamų žodžių reikšmę.

3. *Pamokos organizavimas*. Pamokos struktūra ir uždaviniai mokiniui aiškūs. Mokytojas pamokos temą išaiškina suprantamai, motyvuoja mokinį aktyviai dalyvauti pamokoje, savarankiškai atlikti užduotį, įsivertinti savo mokymąsi, įvardinti mokymosi sunkumus ir problemas, mokosi bendradarbiauti su draugais, jausti atsakomybę už savo mokymąsi. Teikiama pagalba mokiniui individualiai arba grupėje pagal poreikį. Galėtų būti pateikiama atmintinė, kurioje iš kitos šalies atvykęs mokinys gali ne tik perskaityti ir vaizdžiai pamatyti sudėtingesnių žodžių paaiškinimus, bet ir papildomai žymėti tai, ko pamokoje nesuprato, o po pamokos kartu aiškintis ir aptarti su mokytoju.

4. *Vertinimas*. Vertinimo būdai, tinkamumas ir dažnumas aptariami su mokyklos Vaiko gerovės komisija ir vaiko tėvais (globėjais, rūpintojais). Ugdymo proceso metu stebimas ir matomas mokinys, pasidomima, ką jis išmoko/sužinojo/patyrė; pasidžiaugiama net ir pačia mažiausia pažanga; grįžtama prie nesuprastų ir/ar neišmoktų dalykų, mokinys nuolat motyvuojamas, skatinamas giriant, mandagiai patariant ir pan. Pamokoje sukaupta vertinimo informacija panaudojama veiklos uždaviniams pasiekti. Mokinio pasiekimai lyginami su jam iškelto/išsikeltu uždaviniu, apibendrinami ir aptariami pamokos rezultatai, pasitikrinama, kiek mokinys suprato ir ką išmoko, įsivertinama.

5. *Santykiai, tvarka, klasės valdymas*. Klasės mikroklimatas palankus mokymuisi, svarbūs mokinių tarpusavio santykiai ir vaiko savijauta klasėje. Mokytojas išaiškina mokyklos tvarką, darbo susitarimus klasėje ir už jos ribų. Aiškinamasi, ar susitarimai yra artimi mokinio buvusios mokyklos kultūrai. Jeigu pastebimi kultūrų skirtumai, aptariama, kaip reikės mokytis ir pratintis prie kitokios

tvarkos. Sudaromos galimybės mokytis ilgesnį laiką, vis prisimenant, kaip turėtų būti elgiamasi. Pastebėjus destruktivų elgesį, nedelsiant sprendžiamos problemos mokyklos nustatyta tvarka.

6. *Mokymosi aplinka* yra svarbi vaiko ugdymo(si) procese: tinkamos, pritaikytos patalpos mokytis, erdvių jaukumas, estetiškumas, informacijos šaltinių ir mokymosi priemonių kiekis, jų tinkamumas ir veiksmingas panaudojimas suteikia vaikui tiek emocinį, tiek fizinį saugumą.

7. *Kultūrinis, neformalusis švietimas, projektinė veikla*. Vaikas pagal polinkius, norus ir galimybes palaipsniui įtraukiamas į mokyklos gyvenimą, neformalųjį ugdymą, projektinę veiklą. Sudaroma vaikui galimybė supažindinti klasės draugus su tos šalies kultūra, iš kurios jis atvyko. Pavyzdžiui, pristatyti tam tikros valstybės simbolius, kalbą, geografines vietas, kultūrą, istoriją, patiekalus, tradicijas, šventes ir pan.

4. UGDYMO DALYVIŲ IR ŠVIETIMO PAGALBOS SPECIALISTŲ FUNKCIJOS

Mokyklos administracija pasirūpina, kad mokyklos internetinėje svetainėje būtų pateikta pagrindinė informacija apie iš užsienio sugrįžusių mokinių priėmimą bei ugdymo galimybes. Rekomenduojama informaciją pateikti ir kita kalba, pavyzdžiui, anglų kalba, jeigu dauguma atvykusių mokinių kalba šia kalba. Parengia lankstinuką, kuriame pateikiama svarbiausia informacija apie mokyklą, iš užsienio sugrįžusių mokinių integraciją atsakingų asmenų kontaktai ir kt. Lankstinuką rekomenduojama parengti ir kita kalba, pavyzdžiui, anglų kalba ar kitomis kalbomis. Svarbu įvertinti mokyklos galimybes suteikti pilnavertį ugdymą atvykstančiam mokiniui. Jei mokinio kalbiniai įgūdžiai bei turima patirtis yra nepakankama, ir mokykla negalės suteikti pilnavertės pagalbos, administracija turėtų kreiptis į savivaldybės Švietimo skyrių ir pasidomėti, kurioje ugdymo įstaigoje vaikas galėtų gauti didesnę pagalbą. Šią informaciją derėtų perduoti mokinio tėvams.

Priimant mokinį į mokyklą, mokyklos administracija turėtų organizuoti pokalbį su mokiniu bei jo tėvais (globėjais, rūpintojais). Tam rekomenduojama susikurti individualaus pokalbio su mokiniu ir jo tėvais planą.

Mokyklos administracija yra atsakinga už tai, kad organizuojant ugdymo procesą, būtų vadovaujama visais galiojančiais teisės aktais bei kitomis Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos parengtomis rekomendacijomis.

Mokykla turėtų būti numaciusi asmenį, kuris bus atsakingas už iš užsienio sugrįžusių mokinių sėkmingą integraciją mokykloje. Rekomenduojama, kad tai būtų *direktorius pavaduotojas ugdymui*. Atsakingas asmuo privalo informuoti švietimo skyrių apie iš užsienio atvykusį mokinį bei į mokyklą priimtą vaiką iš karto įregistruoti Mokinių registre. Mokinių registre registruojant grįžusius iš užsienio asmenis pažymima, ar asmuo turi lietuvių kilmės užsieniečio statusą, ar mokinys mokosi nuotoliniu būdu gyvendamas užsienyje ir kokioje šalyje, ar mokinys lankė lituanistinę mokyklą gyvenamas užsienyje ir kokią, nurodyti skirtas ir suteiktas švietimo pagalbos rūšis ir laikotarpius (konsultacijos iš užsienio grįžusių mokinių tėvams / globėjams; neformaliojo švietimo veiklos, mokinių savanorių pagalba atvykusiam asmeniui sklandžiai įsitraukti į mokyklos bendruomenės gyvenimą, mokytis ir ugdytis; ilgalaikės / trumpalaikės konsultacijos su dalykų mokytojais ugdymo programų skirtumams sumažinti; papildomas, individualus lietuvių kalbos mokymas; išlyginamosios grupės; mokytojo padėjėjo paslaugos; individualūs ugdymo planai). T. p. pažymima teikiama psichologinė, specialioji, specialioji pedagoginė ir socialinė pedagoginė pagalba. Informacija dėl atnaujinto Mokinių registro pildymo pateikiama dokumente, kurios prieigos adresas <https://mokiniai.emokykla.lt/Account/Auth?ReturnUrl=%2f>. Reikiamos pagalbos numatomos rengiant integracijos į bendruomenę planą. Pagal susitarimą, duomenis į Mokinių registrą gali pateikti *mokyklos administratorius*. Veikla, kaip rekomenduojama organizuoti darbą su

iš užsienio sugrįžusiu mokiniu, yra aprašyta poskyriuose *Vaiko pažinimas ir adaptacija ir Ugdymo ir ugdymosi organizavimas*.

Mokyklos darbuotojas, atsakingas už sėkmingą mokinio integraciją, turėtų nuolat stebėti įrašus elektroniniame dienyne, aptarti su mokytojais kylančius sunkumus, palaikyti ryšį su mokiniu bei tėvais.

Mokyklos administracija yra atsakinga už psichologiškai saugią ir draugišką aplinką. Turėtų užtikrinti nuolatinį mokytojų kompetencijų, dirbant su atvykusiais, grįžusiais iš užsienio mokiniais, tobulinimą.

Sėkmingos integracijos garantas – komandinis darbas. Administracija turėtų tinkamai paskirstyti ugdymo dalyvių funkcijas, darbe vadovautis pasidalytosios lyderystės principais, skatinant atsakomybę ne tik už savo, bet ir už bendrus rezultatus.

Mokyklos ***Vaiko gerovės komisija*** vienija švietimo pagalbos specialistus, kurių tikslas – užtikrinti vaiko gerovę, padėti kiekvienam ugdytiniui maksimaliai atskleisti savo sugebėjimus, kūrybiškumą, įgyti visapusišką išsilavinimą bei praplėsti savirealizacijos galimybes. Jei mokiniui tikslinga pritaikyti ikimokyklinio ugdymo, priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą ar bendrojo ugdymo bendrąsias programas, taip pat skirti specialųjį ugdymą, mokyklos Vaiko gerovės komisija kreipiasi į savivaldybės pedagoginę psichologinę tarnybą. Specialistai, atlikę įvertinimą, rezultatus aptaria su tėvais ir ugdančiu mokytoju, jeigu prireikia, skiria specialųjį ugdymą ir (ar) švietimo pagalbą: rekomenduoja programų pritaikymą, specialiąsias mokymo ir (ar) techninės pagalbos priemones, ugdymo aplinkos pritaikymo, mokymosi pasiekimų vertinimo, patikrinimo ir brandos egzaminų organizavimo, vertinimo instrukcijų pritaikymo būdus. Vadovaujantis pedagoginės psichologinės tarnybos mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimo rekomendacijomis, yra nustatoma mokinio teisė gauti specialųjį ugdymą ir (ar) švietimo pagalbą. Logopedas ir specialusis pedagogas – švietimo pagalbos mokiniui specialistai, kurie bendrojo ugdymo mokyklose teikia specialiąją pedagoginę pagalbą. Vykdydami savo funkcijas specialistai privalo remtis Lietuvos respublikos Švietimo ir mokslo ministro patvirtintais bendraisiais pareiginiiais nuostatais.

Iš užsienio sugrįžusiam mokiniui neretai kyla mokymosi sunkumų. Pirmiausia juos įveikti padeda mokytojas. Mokyklos Vaiko gerovės komisija konsultuoja mokinį ugdantį mokytoją dėl Individualaus ugdymo plano sudarymo. Jei mokinio mokymosi pasiekimai ženkliai žemesni nei amžiaus tarpsniui būdingi patenkinamo lygio požymiai, mokytojas kreipiasi į mokyklos Vaiko gerovės komisiją, kad būtų įvertintos mokymosi sunkumų priežastys bei skirta reikiama švietimo pagalba. Mokyklos vaiko gerovės komisija, siekdama išsamesnio mokinio ugdymosi poreikių įvertinimo, gali paprašyti tėvų (globėjų, rūpintojų) pateikti papildomus dokumentus ir sudaryti sąlygas pagalbai mokiniui teikti.

Socialinis pedagogas dalyvauja rengiant Individualų mokymosi planą, stebi atvykusio mokinio adaptaciją, padeda jam sklandžiai įsitraukti į mokyklos bendruomenės gyvenimą, mokytis ir ugdytis, prireikus pasitelkia mokinius savanorius. Nuolat bendradarbiauja su mokinio tėvais (globėjais, rūpintojais), siūlo neformaliojo vaikų švietimo veiklas, konsultuoja dėl jų pasirinkimo. Esant poreikiui, įtraukia atvykusį mokinį į socialinių įgūdžių lavinimo grupes.

Psichologas konsultuoja atvykusį mokinį bei jo tėvus (globėjus, rūpintojus). Esant užsitęsusiui, apsunkintam adaptaciniam periodui teikia nuolatinės konsultacijas mokiniui. Sėkmingai mokinio integracijai į mokyklos bendruomenę padeda gera mokinio emocinė bei psichologinė būseną. Jeigu mokinys turi mokymosi sunkumų, psichologas bendradarbiauja su pedagogine psichologine tarnyba nustatant ir įvertinant mokinio galias ir sunkumus, raidos ypatumus, asmenybės ir ugdymosi problemas, specialiuosius ugdymosi poreikius. Taip pat psichologas teikia metodinę pagalbą mokytojams, specialistams mokinio pažinimo, psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų turinčių mokinių ugdymo klausimais. Siekiant teigiamo klasės ir visos mokyklos požiūrio į iš užsienio sugrįžusius mokinius, veda klasės valandėles, grupinius užsiėmimus ir kitais būdais šviečia visą mokyklos bendruomenę; nuolat bendradarbiauja su klasės vadovu.

Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas padeda įvertinti mokinio sveikatos ypatumus, konsultuoja mokytojus sveikatos stiprinimo klausimais, vykdo prevencines programas.

Logopedas įvertina atvykusio mokinio kalbos raidos ypatumus, kalbos, kalbėjimo ir kitus komunikacijos gebėjimus. Esant poreikiui specialistas siūlo skirti logopedo pagalbą mokiniui, turinčiam kalbos, kalbėjimo ir kitų komunikacijos sutrikimų, teisės aktų nustatyta tvarka. Numato pagalbos teikimo mokiniui būdus, metodus, formas ir teikia reikiamą pagalbą. Bendradarbiauja su mokytojais, tėvais (globėjais, rūpintojais), kitais švietimo pagalbos specialistais, pedagoginės psichologinės tarnybos specialistais. Logopedas pagal poreikį konsultuoja mokytojus, tėvus (globėjus, rūpintojus) ir kitus asmenis, tiesiogiai dalyvaujančius ugdymo procese specialiosios pedagoginės pagalbos mokiniams teikimo klausimais. Padeda mokytojams pritaikyti ir parengti mokomąją medžiagą bei priemones. Inicijuoja ir įgyvendina prevencines veiklas, projektus kartu su Vaiko gerovės komisija ir mokyklos taryba. Atlieka pedagoginius tyrimus mokykloje, atsižvelgdamas į mokyklos bendruomenės poreikius (prioritetus, strateginį ir metinį veiklos planus).

Specialusis pedagogas teikia specialiąją pedagoginę pagalbą mokiniams, turintiems *mokymosi sunkumų*, sutrikimų bei negalių. Pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus, specialusis pedagogas specialiąją pedagoginę pagalbą mokiniams teikia tik rekomendavus pedagoginei psichologinei tarnybai. Didelė dalis iš užsienio sugrįžusių mokinių patiria *mokymosi sunkumus*, todėl savalaikė specialioji pedagoginė pagalba būtų tikslinga. Viena iš pagrindinių specialiojo pedagogo funkcijų – padėti mokymosi sunkumų turinčia mokiniui įsisavinti ugdymo turinį, įveikti susidariusius programų skirtumus. Rekomenduojama specialiąją pedagoginę pagalbą teikti klasėje, išskirtiniais atvejais – specialiojo pedagogo kabinete.

Specialusis pedagogas dalyvauja rengiant Individualų ugdymo planą, konsultuoja mokytojus dėl ugdymo programos pritaikymo, tinkamų mokymo(si) būdų bei priemonių parinkimo. Padeda sudaryti kuo palankesnes ugdymosi sąlygas iš užsienio atvykusiems mokiniams, kuria saugią ir draugišką aplinką. Skatina mokinių saviraišką, pasitikėjimą savimi, įtraukdamas juos į grupinę veiklą. Teikia metodinę pagalbą tėvams (globėjams, rūpintojams), pagal poreikį juos konsultuoja.

Esant poreikiui, mokiniui nustačius tam tikrą negalią ar savireguliacijos sutrikimus, skiriama **mokytojo padėjėjo pagalba**, numatomas pagalbos intensyvumas. Mokytojo padėjėjas dirba su mokiniu ar mokinių grupe, bendradarbiaudamas su mokytoju, auklėtoju, specialiuoju pedagogu, logopedu ir kitais švietimo pagalbos specialistais. Padeda mokiniui orientotis ir judėti aplinkoje, susijusioje su ugdymu(si), mokykloje ir už jos ribų ugdomosios veiklos, pamokų, pertraukų, popamokinės veiklos, papildomo ugdymo, renginių ir išvykų metu. Įsitraukia į ugdomąją veiklą ir pagal galimybes joje dalyvauja, paaiškina mokytojo skirtas užduotis ir talkina jas atliekant, padeda perskaityti ar perskaito tekstus, skirtus mokymuisi, užsirašyti ar užrašo mokymo medžiagą. Padeda mokytojui parengti ir/ar pritaikyti mokiniui (mokinių grupei) reikalingą mokomąją medžiagą.

Siekiant sėkmingos mokinio adaptacijos mokykloje, labai svarbus vaidmuo tenka **klasės vadovui**, todėl svarbu sukurti artimą ryšį su atvykusiu mokiniu, parodyti, kad jis gali bet kada kreiptis į jus pagalbos. Svarbu jau pirmosiomis mokykloje dienomis numatyti kryptingas pagalbos ir paramos veiklas. Klasės vadovas dalyvauja rengiant individualų ugdymo planą, kuriame aprašo mokinio gebėjimus (ką vaikas geba savarankiškai atlikti, o ką daro tik su pagalba).

Klasės vadovas arba pradinių klasių mokytojas parengia klasės mokinius naujo mokinio priėmimui, numato mokinį(ius), kuris galėtų būti naujai atvykusio mokinio mentoriumi. Atvykusio mokinio mentoriai galėtų pakaitomis keistis, pavyzdžiui, po dviejų savaitių. Svarbu, kad mentoriaus pareigas turintis klasės mokinys gebėtų ir norėtų bendrauti, paaiškinti atvykusiam mokiniui tai, kas vyksta ir pan. Adaptacinio periodo pradžioje rekomenduojama 1 kartą per savaitę organizuoti pokalbius su mokiniu ir jo tėvais (globėjais, rūpintojais), kurių metu būtų aptariamoms sėkmės ir nesėkmės, numatomi nauji tikslai, susitarimai. Skatinamas tėvų įsitraukimas padedant vaikui integruotis mokyklos bendruomenėje. Klasės vadovas turėtų glaudžiai bendradarbiauti su dalykų mokytojais, stebėti mokytojų įrašus elektroniniame dienyne ir, esant poreikiui, suteikti savalaikę pagalbą.

Pradinių klasių mokytojas pasirenka, jo manymu, tinkamiausius metodus ir būdus, pvz. konsultavimas, aiškinimas, individualios užduotys. Numato ugdymo prioritetus (pvz. išmokyti kalbėti lietuviškai). Pamokoje, nedelsiant koreguojamas mokinio mokymasis, pritaikant tinkamas mokymo(si) užduotis, metodikas ir kt. Esant būtinybei, pasitelkiama švietimo pagalbos specialistų pagalba ugdymo turiniui planuoti ir koreguoti, atsižvelgiant į mokinių mokymosi pagalbos poreikius. Parenka ugdymo(si) priemones, kurios nebūtinai turi atitikti tos klasės, kurioje mokosi mokinys, lygį. Svarbu padėti mokiniui įgyti prasmingų, aktualių žinių apie save, pasaulį ir kitus žmones, išsiugdyti gebėjimus, reikalingus kaupti žinias ir patirtį, atrasti ir kelti idėjas, numatyti ir įgyvendinti sumanymus. Sudaromos ugdymo sąlygos, palankios kompetencijoms plėtoti, humaniškai, demokratiškai, brandžiai, tautines ir visuotines vertybes pripažįstančiai asmenybei ugdyti. Su tėvais (globėjais, rūpintojais) sistemingai aptaria mokinio žinių vertinimą ir adaptaciją, asmeninę pažangą.

Lietuvių kalbos mokytojas įvertina mokinio kalbinius gebėjimus ir kalbos mokėjimo lygį. Parengia individualius lietuvių kalbos mokymo planus. Kartu su mokiniu paruoškia dvikalbį raktinių žodžių žodynėlį, pamoko mokinį, kaip jį pildyti savarankiškai. Kartu su tėvais (globėjais, rūpintojais) aptaria kalbos mokymosi modelį. Parenkant tinkamas mokymosi priemones, atsižvelgia į mokinio amžių, įvertina, ar užduotys nežemins mokinio savivertės, nevers jo jaustis nesmagiai (pvz. ugdant vyresnio mokyklinio amžiaus mokinius, siūloma naudotis Lietuvių kalbos mokymosi sąsiuviniais, skirtais suaugusiesiems, siekiantiems išmokyti lietuvių kalbą B1/B2 lygiu. <https://duomenys.ugdome.lt/?/mm/sp/med=156/914> ir pan.)

Dalykų mokytojai susipažįsta su naujai atvykusio mokinio pasiekimų ir pažangos aprašu, įvertina mokinio turimas žinias, galimus programų skirtumus. Labai svarbu pastebėti mokinio stipriąsias puses ir remtis jomis planuojant ugdymo procesą. Jei mokinys silpnai supranta lietuvių kalbą, naudokitės paveikslėlių/vaizdo įrašų žodynu. Į mokinį kreipkitės trumpais, nesudėtingais sakiniais, neskubėkite ir išsiaiškinkite, ar mokinys jus suprato. Ugdymo procese rekomenduojama naudoti vizualines priemones, kinestetinį mokymosi metodą, įtraukti mokinį į grupines, komandines veiklas, kurios skatintų mokinį bendrauti bei tobulintų jo kalbinius gebėjimus.

Jei mokymosi programų skirtumai dideli, mokytojai sudaro individualias ugdymo programas. Parenkami ir tėvams rekomenduojami mokinio gebėjimus atitinkantys mokymosi šaltiniai (vadovėliai, pratybų sąsiuviniai ir pan.), kurie nebūtinai turi būti tos klasės, kurią lanko mokinys. Parenkant tinkamas mokymosi priemones, atsižvelgiama į mokinio amžių, įvertinama, ar užduotys nežemins mokinio savivertės, nevers jo jaustis nesmagiai. Kiekvieno dalyko mokytojas turi ugdyti ir lietuvių kalbą, tobulinti mokinio kalbinius gebėjimus.

Mokytojai turėtų neskubėti aiškindami, dėstydami naują medžiagą, kalboje vartoti nesudėtingus, dažniau vartojamus, žodžius, duoti daugiau laiko pateikti atsakymą. Svarbu neversti mokinio atsakinėti prieš klasę, jei tai galėtų neigiamai veikti mokinio savivertę. Įvertinant vaiko sėkmę, akcentuojami net mažiausi pasiekimai.

Tėvams (globėjams, rūpintojams) rekomenduojama dar būnant užsienyje ir nusprendus grįžti į Lietuvą, pasidomėti mokyklų tinklu, kurios priima iš užsienio grįžtančius/ atvykstančius mokinius. Būtina įvertinti mokinio lietuvių kalbos kalbinius gebėjimus, esant galimybei pasikonsultuoti, ar vaikui grįžus į Lietuvą, pavyks sėkmingai mokytis įprastoje mokykloje. Tėvai (globėjai, rūpintojai) su vaiku aptaria jo būsimą mokymąsi Lietuvoje, supažindina su mokykla, trumpai pristato mokymosi sistemą.

Sėkmingai vaiko integracijai yra būtinas glaudus tėvų ir mokyklos bendradarbiavimas. Jau pirmųjų pokalbių su administracija metu, svarbu pateikti kuo daugiau informacijos apie vaiko pomėgius, charakterio savybes, sveikatos būklę, aptarti mokyklos galimybes, galimus pagalbos būdus bei formas. Tėvai (globėjai, rūpintojai) dalyvauja rengiant pagalbos mokiniui planą, individualų ugdymo planą, sudaro sąlygas vaikui bendrauti su draugais, jei yra galimybė, renkasi pailgintos dienos darbo grupę. Padeda vaikui susirasti jį dominančią laisvalaikio veiklą, parenka vaiko pomėgius atliepantią neformalųjį ugdymą.

Būtina palaikyti nuolatinį kontaktą su tėvais (globėjai, rūpintojai), skatinti juos domėtis, kaip vaikui sekasi mokykloje, priimti mokyklos teikiamą pagalbą ir bendradarbiauti, siekiant sėkmingos vaiko integracijos.

III SKYRIUS

GRĮŽUSIŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ IR ATVYKUSIŲ UŽSIENIEČIŲ UGDYMO ORGANIZAVIMO MODELIŲ APRAŠYMAS

Žemiau pateikiami ugdymo modeliai būtų skirti dviem grupėm vaikų, kurie sugrįžę į Lietuvą:

1. mokiniai, turintys Lietuvos pilietybę, tačiau ilgai gyvenę ir augę užsienyje, neseniai atvykę į Lietuvą, bet nemokantys lietuvių kalbos, savęs netapatinantys su Lietuva;
2. mokiniai, kurie gimė Lietuvoje, tačiau kurį laiką gyveno užsienyje ir sugrįžo į Lietuvą; savo šeimoje ir socialinėje aplinkoje kalba lietuviškai arba keliomis kalbomis, tačiau kalbos lygis nėra pakankamas, kad mokymosi turinys būtų suprastas teisingai;
3. mokiniai, kurie atvyko į Lietuvą iš užsienio, turintys kitos šalies pilietybę, nemokantys lietuvių kalbos.

I modelis – paremtas Lietuvoje jau įgyvendinama ugdymo praktika, kai mokinys, sugrįžęs ar atvykęs į Lietuvą, iš karto pradeda ugdymą(si) klasėje kartu su savo bendraamžiais valstybine lietuvių kalba.

II modelis – paremtas Lietuvoje jau įgyvendinama ugdymo praktika, kai mokinys, sugrįžęs ar atvykęs į Lietuvą, iš pradžių ugdomas išlyginamojoje klasėje ir joje mokosi lietuvių kalbos (tokioje klasėje ugdymas vyksta bent 3 mėnesius, rekomenduojama nuo pusės metų iki metų).

III modelis – Lietuvos valstybinėse ugdymo įstaigose netaikomas, kartais panašiai taikomas privačiose ir tarptautinėse mokyklose. Šio modelio aprašas paremtas Europos Komisijos ir mokslo šaltinių analize, Šveicarijos, Kanados, Liuksemburgo, Belgijos mokyklų gerųjų praktikos pavyzdžių aprašymų analize. Toks modelis dažniausiai pasirenkamas, kai mokyklos vaikų bendruomenę sudaro nuo 25 iki 50 procentų atvykusių mokinių. Tai visoms kalboms draugiškos mokyklos modelis – žingsnis link daugiakalbystės skatinimo. Draugiškoje kalboms mokykloje visi vertina visas mokinių, tėvų ir mokyklos darbuotojų kalbas; pripažįstama ir plėtojama mokinių daugiakalbystė, imamasi priemonių, kad mokyklos bendruomenėje būtų sukurta erdvė įvairių kalbų gebėjimams ugdyti mokinių formaliose ir neformaliose veiklose. Draugiškos kalboms mokyklos yra mokyklos, parengusios kalbų mokymosi ir vartojimo planą, integruojantį visus mokyklos bendruomenės narius: mokinius, mokytojus, darbuotojus ir mokinių tėvus. Tai į mokinių individualius gebėjimus atsižvelgiantis/personalizuotas planas, pritaikytas mokyklos bendruomenės poreikiams, siekiant užtikrinti įtraukią ir draugišką aplinką mokytis kalbų visiems mokiniams. Veiksmų planas, skirtas sukurti kalbų mokymuisi, socialinei ir kultūrinei įvairovei palankią mokyklą, yra lankstus, realistiškas, gali būti laipsniškai koreguojamas. Tokio plano esmė, skatinti kiekvieno vaiko gimtosios kalbos(-ų) vartojimą mokykloje ir mokytis pažinti skirtingas kultūras.

Gimtųjų kalbų įvairovė yra svarbus reiškinys, todėl, norint išlaikyti ar rasti bendrą sritį mažoje šalyje, reikia ieškoti pedagoginės dermės kelio tarp valstybinės / oficialios kalbos ir kitų vaikų mokamų kalbų, kad dėmesys būtų sutelktas visoms kalboms ir jų mokymuisi.

Kodėl verta kurti kalboms draugišką mokyklą? Kai vaikas patenka į mokyklą, kurioje negali kalbėti kalba, kurią moka, o valstybinės kalbos – nemoka; dažnais atvejais, jis iš viso praranda gebėjimą kalbėti, o tuo pačiu ir pasitikėjimą savo jėgomis. Kita problema – mokyklos, kuriose vaikas kuo greičiau skatinamas išmolti valstybinę kalbą, tačiau nesudaromos sąlygos puoselėti ir savos kultūros, formuoja požiūrį, kad *geriausias būdas išmolti kalbą yra kuo greičiau prarasti gimtąją kalbą* (UNESCO, 2017). Toks požiūris gali turėti priešingą poveikį: rizikuojama prarasti mokinio motyvaciją, o tai gali turėti įtakos jo mokymuisi. Kai mokykloje bent jau pertraukų metu ir neformaliose veiklose, pažįstant įvairias kultūras ir tradicijas, vartojamos mokinių gimtosios kalbos, mokiniai turi galimybę sustiprinti savo pažintinius ir socialinius įgūdžius, nesijaučia vieniši. Tai ne tik pagerina mokinio įgūdžius mokytis mokyklos valstybinės kalbos, bet ir leidžia geriau suprasti dalykų turinį. Be to, ugdoma nuostata, kad mokykloje visi vaikai turi vienodą teisę į išsilavinimą, kai gerbiama kultūrinė įvairovė ir turima patirtis. Siekiant kiekvieno grįžusio mokinio gilios integracijos į mokyklos aplinką, reikia nepamiršti, kad vaikas galės tinkamai ir kokybiškai ugdytis tik tuo atveju, jeigu gerai mokės valstybinę kalbą, kuria vyksta ugdymo procesas, tačiau **jis neturi užmiršti ir šiuo metu vartojamos savo pirmos / gimtosios kalbos, nes kitų kalbų mokėjimas ugdomas tik vaiko pirmos kalbos mokėjimo pagrindu.**

Kaip tapti kalboms draugiška mokykla? Nėra aiškaus plano, ką turėtų daryti mokyklos, norinčios tapti kalboms draugiška mokykla. Visų pirma, mokyklos bendruomenė ištiria mokinių vartojamų kalbų įvairovę, nustato tų kalbų mokėjimo lygį (pagal galimybes, jeigu turi tas kalbas mokančių asmenų), remiantis šio vietos bendruomenės tyrimo duomenų analize, nustatomi mokyklos poreikiai ir tai, ką mokykloje galima realiai įgyvendinti. Svarbu, kad kalbų ir kultūrų pažinimo klausimas sprendžiamas dalyvaujant visos bendruomenės nariams: mokyklos vadovams, mokytojams, mokyklos darbuotojams, tėvams ir ypač vaikams. Pagrindinis kalboms draugiškos mokyklos tikslas yra tas pats, palankiai vertinti ir populiarinti visas kalbas, kelias jį pasiekti gali skirtis. Bendraudamos su kitomis kalboms draugiškomis mokyklomis, šios mokyklos gali keistis atitinkama praktika, o mokytojai gali įkvėpti vieni kitus judėti pirmyn. Pavyzdžiui, jie gali pradėti integruodami daugiakalbes pedagogines strategijas į savo bet kurio dalyko ugdymo turinį, pavyzdžiui, sudaryti sąlygas mokiniams užduotims medžiagos ieškoti visomis kalbomis, kurias vaikas yra įvaldęs ir pan.

	I modelis	II modelis	III modelis
Mokyklos bendruomenės nuostatos	Svarbiausia atvykusiam vaikui yra užtikrinti teigiamą socialinę aplinką mokykloje. Toks vaikas, kaip ir visi kiti, privalo jaustis visapusiškai saugus: tiek fiziškai, tiek emociškai. Siekiant sudaryti palankią mokymosi aplinką turi dirbti visa mokyklos pedagogų ir specialistų komanda.	Svarbiausia atvykusiam vaikui yra užtikrinti teigiamą socialinę aplinką mokykloje. Toks vaikas, kaip ir visi kiti, privalo jaustis visapusiškai saugus: tiek fiziškai, tiek emociškai. Siekiant sudaryti palankią mokymosi aplinką turi dirbti visa mokyklos pedagogų ir specialistų komanda. Labai svarbus	Svarbiausia atvykusiam vaikui yra užtikrinti teigiamą socialinę aplinką mokykloje. Toks vaikas, kaip ir visi kiti, privalo jaustis visapusiškai saugus: tiek fiziškai, tiek emociškai. Siekiant sudaryti palankią mokymosi aplinką turi dirbti visa mokyklos pedagogų ir specialistų komanda. Labai svarbus pozityvus nusiteikimas, teigiamas požiūris, noras pažinti,

	Labai svarbus pozityvus nusiteikimas, teigiamas požiūris, noras pažinti, suprasti ir būti suprastam.	pozityvus nusiteikimas, teigiamas požiūris, noras pažinti, suprasti ir būti suprastam.	suprasti ir būti suprastam.
Situacijos įvertinimas	Į mokyklą mokinys priimamas pagal savivaldybės nustatytą priėmimo į bendrojo ugdymo įstaigas tvarką. Tėvai pateikia visus būtinus dokumentus. Pirmasis susitikimas su šeima ir mokiniu. Reikiamos informacijos apie mokinį surinkimas. Informacijos apie mokyklą pateikimas. Pirmoji pažintis su klasės mokytoja. Mokinys įregistruojamas Mokinių registre. Mokykla informuoja švietimo skyrių apie iš užsienio atvykusį mokinį. Jei atvykęs/sugrįžęs mokinys nemoka kalbos, bet ugdomas bendrojo ugdymo klasėje, jam pagalbą teikia mokytojo padėjėjas.	Į mokyklą mokinys priimamas pagal savivaldybės nustatytą priėmimo į bendrojo ugdymo įstaigas tvarką. Tėvai pateikia visus būtinus dokumentus. Pirmasis susitikimas su šeima ir mokiniu. Reikiamos informacijos apie mokinį surinkimas. Informacijos apie mokyklą pateikimas. Pirmoji pažintis su klasės mokytoja. Mokinys įregistruojamas Mokinių registre. Mokykla informuoja švietimo skyrių apie iš užsienio atvykusį mokinį. Susitikimo metu siekiama surinkti kuo daugiau informacijos apie mokinį: kokia mokymosi užsienyje patirtis, kada išvyko iš Lietuvos, ar Lietuvoje lankė bendrojo ugdymo įstaigą, jei taip, tai kiek klasių baigė, kokie buvo mokymosi pasiekimai, ar mokėsi nuotoliniu būdu ir pan. Aptariami tėvų ir mokinio lūkesčiai. Pateikiama struktūruota informacija apie mokyklą. Rekomenduojama parengti lankstinuką apie mokyklą, kuriame būtų pateikiama visa svarbiausia informacija.	Į mokyklą mokinys priimamas pagal savivaldybės nustatytą priėmimo į bendrojo ugdymo įstaigas tvarką. Tėvai pateikia visus būtinus dokumentus. Pirmasis susitikimas su šeima ir mokiniu. Reikiamos informacijos apie mokinį surinkimas. Informacijos apie mokyklą pateikimas. Pirmoji pažintis su klasės mokytoja. Mokinys įregistruojamas Mokinių registre. Mokykla informuoja švietimo skyrių apie iš užsienio atvykusį mokinį. Mokykla vertina bendruomenės kalbinę ir kultūrinę dabartinę situaciją. Procesas turėtų prasidėti mokinių patirties ir požiūrio išsiaiškinimu, kiek ir kokių kalbų moka vaikai, kaip dažnai jas vartoja. Kaip jaučiasi mokiniai, kai jie skatinami kalbėti kalbomis, esančiomis jų namų aplinkoje, klasėje ar mokyklos kieme? O mokytojai? O mokyklos darbuotojai? O tėvai? Svarbu atsižvelgti į visos mokyklos bendruomenės perspektyvas ir norus. Aptariama, ką visi dalyviai turėtų žinoti apie tokio bendravimo privalumus ir trūkumus. Jeigu mokinys atvyksta iš mokyklos bendruomenei mažai pažįstamos kultūros, susitariama, kurie bendruomenės nariai labiau pasidomės šia kultūra, tradicijomis, kalba ir pan.
Mokinio pažinimas	Grįžusiam/atvykusiam mokiniui nustatomas pusmečio adaptacinis laikotarpis, kuris pagal poreikį gali būti trumpinamas arba ilginamas.	Pirmiausiai siekiama, kad atvykęs/sugrįžęs vaikas gerai jaustųsi, įsitrauktų į klasės veiklas, daug bendradarbiaujama su tėvais,	Atvykusio mokinio pažinimas (įvertinamas mokinio kalbų, kuriomis geba kalbėti vaikas, lygis, taip pat yra paruoštos bendro žinojimo, kognityvinės užduotys, apimančios mokinio

	<p>Mokinys papildomai lanko išlyginamąjį lietuvių kalbos modulį (atsižvelgiant į vaiko lietuvių kalbos gebėjimus, toks modulis gali trukti nuo 5 iki 2 kartų per savaitę), yra įtraukiamas į neformaliojo ugdymo veiklas ir, jeigu mokykloje yra visos dienos grupė, vaikui rekomenduojama dalyvauti šios grupės veikloje. Kuo daugiau vaikas bendrauja su bendraamžiais, tuo greičiau išmoksta šnekamąją lietuvių kalbą ir kokybiškiau gali dalyvauti pamokose. Mokykla susisiekiama su vaiko buvusiąja įstaiga, lituanistinėmis mokyklomis, aptaria ugdymo ypatumus, pasidomi vaiko mokymosi situacija, lankomumu ir pan.</p>	<p>išsiaiškinamos mokinio gebėjimų stiprybės, pomėgiai. Nustatomas atvykusio/sugrįžusio mokinio kalbos/kalbų mokėjimo lygis ir sudaromos sąlygos mokytis lietuvių kalbos. Vaikui parengiamas individualus mokymosi planas. Mokykla susisiekiama su vaiko buvusiąja įstaiga, lituanistinėmis mokyklomis, aptaria ugdymo ypatumus, pasidomi vaiko mokymosi situacija, lankomumu ir pan.</p>	<p>loginį mąstymą, problemų sprendimo gebėjimus, kai užduotis atlikti nereikalaujama kalbos, dažniausiai tai vyksta atliekant kompiuterines veiklas, įvairių simbolių ir animacijos pagalba, susipažįstama su valstybės, iš kurios atvyko mokinys, kultūra, mokymosi mokykloje aspektais (ar tai buvo visos dienos mokykla, kaip buvo maitinamasi, kokios ilgio pertraukos ir t.t.), nustatomas lietuvių kalbos gebėjimų lygis pagal A1, A2, B1, B2. Atlikus gebėjimų įvertinimą parengiamas vaiko stiprybių/labiausiai išsiugdytų gebėjimų aprašymas, kuriuo remiasi su vaiku dirbantys visi pedagogai toliau organizuodami šio vaiko ugdymo procesą. Mokykla susisiekiama su vaiko buvusiąja įstaiga, lituanistinėmis mokyklomis, aptaria ugdymo ypatumus, pasidomi vaiko mokymosi situacija, lankomumu ir pan.</p>
<p>Mokyklos veiklos ir bendruomenės pristatymas /vaiko prisistatymas</p>	<p>Priėmimo į mokyklas tvarka skelbiama mokyklos interneto svetainėje. Nurodomi asmenų, atsakingų dėl iš užsienio sugrįžusių mokinių ugdymo organizavimo mokykloje, kontaktai. Direktorius pavaduotojas ugdymui elektroniniame dienyne informuoja klasės mokytojus apie naujai atvykusį mokinį, suteikia pirminę informaciją. Rekomenduojama suorganizuoti ir atskirą susitikimą su mokiniais, kurio metu aptariama, kaip atvykęs mokinys bus sutiktas, kas iš klasės mokinių jį pirmuosius mėnesius globos,</p>	<p>Priėmimo į mokyklas tvarka skelbiama mokyklos interneto svetainėje. Nurodomi asmenų, atsakingų dėl iš užsienio sugrįžusių mokinių ugdymo organizavimo mokykloje, kontaktai. Rekomenduojama atvykusiems mokiniams kartu su tėvais pristatyti šalies, iš kurios atvyko, panašumus ir skirtumus. Aptarti kalbos, kultūros, maisto, švenčių ir kt. tradicijų panašumus ir skirtumus. Direktorius pavaduotojas ugdymui elektroniniame dienyne informuoja klasės mokytojus apie naujai atvykusį mokinį, suteikia pirminę informaciją.</p>	<p>Mokyklos prisistatyme aprašyta, kiek iš kokios kultūros/valstybės atvykusių mokinių mokosi (dažniausiai pateikiama procentine išraiška, nurodomos vėliavos, pasisveikinimai visomis gimtosiomis kalbomis ir pan.). Taikomi įvairūs daugiakalbystės matomumo mokyklos pastate pateikimo būdai, naudojant kalbos plakatus, laiptus ir klasės duris su daugiakalbiais plakatais bei frazėmis; daugiakalbiai pasisveikinimai kasdienių susitikimų metu. Daugiakalbė aplinka palaikoma ir plėtojama dažniausiai tuomet, jeigu atvykusių mokinių mokykloje yra nuo 25 iki 50 procentų, t.y. didelė dalis mokyklos bendruomenės.</p>

	<p>pavyzdžiui, pristatys mokyklos gyvenimo taisykles, bendrą tvarką ir pan.</p>	<p>Rekomenduojama suorganizuoti ir atskirą susitikimą su mokiniais, kurio metu aptariama, kaip atvykęs mokinys bus sutiktas, kas iš klasės mokinių jį pirmuosius mėnesius globos, pavyzdžiui, pristatys mokyklos gyvenimo taisykles, bendrą tvarką.</p>	
<p>Ugdymo proceso organizavimas</p>	<p>Iš užsienio grįžęs/atvykęs vaikas iš karto pradeda mokytis su savo bendraamžiais. Pagrindinis asmuo, kuris kontaktuoja su grįžusiu/atvykusiu mokiniu ir jo tėvais bei užtikrina sėkmingą adaptaciją, yra klasės mokytojas/vadovas. Klasės vadovas, atsižvelgdamas į mokinio gebėjimus, sudaro individualų ugdymo(si) planą, su kuriuo yra supažindinami tėvai. Esant poreikiui, mokiniui pagalbą teikia specialusis pedagogas, logopedas, socialinis pedagogas ar psichologas. Mokinio pasiekimai adaptaciniu laikotarpiu vertinami aprašomuoju būdu, pabrėžiant jau įvaldytus mokinio gebėjimus ir nusakant būdus, kaip ugdytis tam tikrus gebėjimus, kurie dar neišplėtoti. Jeigu atvykęs vaikas yra gerai įvaldęs kitos kalbos gebėjimus, pavyzdžiui, anglų ar kitos kalbos, kuria mokomasi mokykloje (pavyzdžiui, rusų ar lenkų kalbą), vaikas adaptacinio laikotarpio metu vietoj šio dalyko pamokų gali mokytis</p>	<p>Mokiniam sudaromas individualus veiklos planas pusmečiui. Jeigu reikia, skiriama logopedo, psichologo ir kitokia pagalba. Visų pirma daugiausiai dėmesio skiriama kalbinių gebėjimų ugdymui, taisyklingų garsų tarimui, žodyno plėtimui. Mokiniai mokomi išlyginamojoje klasėje, tačiau visi turi klasės vadovą ir dalyvauja bendros klasės gyvenime (klasės valandėlėse, renginiuose, akcijose, projektuose ir t.t.). Skirtas adaptacinis laikas (nuo 1 mėnesio iki pusės metų). Paskirti mokiniai savanoriai, kurie padeda atvykusiems draugams. Klasės mokytoja glaudžiai bendradarbiauja su išlyginamosios klasės mokytoja. Išsiaiškinami mokinių poreikiai ir rekomenduojama dalyvauti mokykloje organizuojamose neformaliojo švietimo veiklose. Bendroje klasėje mokiniai dirba pagal tuos pačius vadovėlius kaip ir klasė. Tik mažinama užduočių apimtis. Skiriamos užduotys, atsižvelgus į mokinių gebėjimus, naudojamos vaizdinės</p>	<p>Ugdymo procese mokiniai skatinami vartoti visas kalbas, kurias moka, pažinti kitas kultūras (pažįstama Lietuvos kultūra ir kultūra šalies, iš kurios vaikas sugrįžo/atvyko; tarpkultūrinis kontekstas sukuriamas mokykloje, švenčiamos kitų šalių, iš kurių atvyko vaikai šventės, dalijamasi gerąja patirtimi). Mokyklos veiklos plane susitariama, kaip kiekvienas mokyklos pedagogas skatins mokinius vartoti savo gimtąsias kalbas kaip išteklius. Kiekvienas mokytojas gali sudaryti savo planą, priklausomai nuo dalyko. Tikslas yra skatinti kiekvieno mokinio kalbų vartojimo praktiką, konkrečiai atsižvelgiant į jo kalbą (kalbas), o ne jas riboti. Dvikalbjo ugdymo principai, medžiagos parengimas, pedagogų pasirengimas (pagrindiniai didaktiniai aspektai, individualūs mokymosi savistabos lapai ir pan.). Pedagogai susitaria, kokią dalį ugdymo turinio ir kokių dalykų pagrindu plėtos dvikalbį mokymąsi, pavyzdžiui, gamtos mokslai, muzika ar kūno kultūra, dalis turinio mokomasi dviem kalbom (lietuvių ir anglų kalba, lietuvių ir vokiečių kalba, lietuvių ir rusų kalba, lietuvių ir lenkų kalba ir pan.). Taip pat aptariama, kaip bendradarbiaus skirtingų dalykų mokytojai,</p>

	<p>lietuvių kalbos. Pamokos skiriamos lietuvių kalbos konsultacijoms, savarankiškam darbui. Vertinama mokinio individuali pažanga, vaikui priimtinais būdais/susitarimais skatinama mokymosi motyvacija. Mokinio pažangą kas mėnesį vertina klasės vadovas, kuris savo pastebėjimus apie atvykusio vaiko mokymąsi kas du mėnesius pristato mokyklos Vaiko gerovės komisijoje, kuri ir priima sprendimą nutraukti ar tęsti adaptacinį laikotarpį.</p>	<p>priemonės (paveikslėliai, vaizdo įrašai), ypač tais atvejais, kai analizuojami sudėtingesni, vaikams nežinomi, žodžiai. Mokiniai kalbos mokosi žaisdami ir/ar vaidindami įvairias gyvenimiškas situacijas, tikslingai pakartodami žodžius ar frazes, dirbdami poromis, kurdami dialogus pagal duotas situacijas, turtindami žodyną įvairiais būdais: stebėdami, klausydami, piešdami, dainuodami.</p>	<p>kaip, kokiais būdais jie kurs didaktinę medžiagą, veiklos lapus ir pan. Svarbi dalis pedagogų kvalifikacija. Rekomenduojama investuoti į tikslinį mokyklos darbuotojų kalbų ar pasirinktos kalbos mokymą ir tobulinimą.</p>
<p>Bendravimas už mokyklos ribų</p>	<p>Mokykla ieško būdų, kaip vaikus įtraukti į aktyvesnį visuomeninį gyvenimą už mokyklos ribų, siūloma lankytis miesto/miestelio dienos centre, ieškoma būdų bendradarbiauti ir įvairias projektines veiklas kurti su kitų vietoje esančių mokyklų bendruomenėmis, pažinti Lietuvos kultūrą ir išmokyti kalbos.</p>	<p>Mokykla ieško būdų, kaip vaikus įtraukti į aktyvesnį visuomeninį gyvenimą už mokyklos ribų, siūloma lankytis miesto/miestelio dienos centre, ieškoma būdų bendradarbiauti ir įvairias projektines veiklas kurti su kitų vietoje esančių mokyklų bendruomenėmis, pažinti Lietuvos kultūrą ir išmokyti kalbos, pristatyti šalies, iš kurios atvyko kultūrą.</p>	<p>Mokykla ieško būdų, kaip vaikus įtraukti į aktyvesnį visuomeninį gyvenimą už mokyklos ribų, siūloma lankytis miesto/miestelio dienos centre, ieškoma būdų bendradarbiauti ir įvairias projektines veiklas kurti su kitų vietoje esančių mokyklų bendruomenėmis ir tarptautinėmis, kitų valstybių mokyklų bendruomenėmis. Kuriami daugiakultūrių ir daugiakalbių bendradarbiaujančių mokyklų tinklai.</p>
<p>Mokinio tėvų įtraukimas į mokyklos bendruomenės gyvenimą</p>	<p>Mokinio tėvai informuojami apie vaiko daromą pažangą ir pasiekimus, pasakomi būdai, kaip vaiko gebėjimus būtų galima ugdyti ne mokykloje, o namuose.</p>	<p>Mokinio darbas ir mokymasis išlyginamojoje klasėje aptariamas su tėvais, sudaromi individualūs mokinių ugdymo planai, tvarkaraščiai.</p>	<p>Vaiko tėvai į mokyklos bendruomenės gyvenimą įsitraukia ne tik kaip pagalbininkai vaikui, bet mokykla padeda ugdytis pačių tėvų valstybinės kalbos gebėjimais, tėvai kviečiami savanoriauti ir dalintis valstybės, iš kurios atvyko, kalbos ir kultūros pažinimo aspektais.</p>

IV SKYRIUS

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

MOKYKLŲ BENDRUOMENĖMS

- Apie sugrįžusius / atvykusios iš užsienio mokinius informuokite visą mokyklos bendruomenę. Nusiteikite pozityviam ir atviram mokinio priėmimui, pagalbos jam teikimui.
- Išnagrinėkite užsienio šalies, iš kurios atvyko mokinys, ugdymo(si) sistemą, kultūrą, socialinio gyvenimo ypatybes.
- Paruoškite lankstinuką lietuvių ir anglų kalbomis apie mokyklą, gyvenamąją vietovę, jos istoriją, tradicijas. Nurodykite už iš užsienio sugrįžusių / atvykusių mokinių integraciją atsakingų asmenų kontaktus.
- Sukurkite individualaus pokalbio su mokiniu ir jo tėvais (globėjais) planą. Glaudžiai bendradarbiaukite su mokiniu ir jo tėvais (globėjais). Mokinio ir jo tėvų poreikius galite išsiaiškinti sukūrę anketą. Tokių anketų pavyzdžiai pateikti 3 ir 4 priede.
- Užtikrinkite kokybišką, sklandų mokinio integracijos procesą, kuriame dalyvauja tiek mokykla, tiek tėvai (globėjai).
- Nuosekliai stebėkite mokinio elgesį ir mokymąsi – tai padės geriau jį pažinti, suprasti.
- Parenkite lietuvių kalbos mokėjimo lygio nustatymo ir akademinį žinių patikrinimo užduotis.
- Įvertinus mokinio lietuvių kalbos mokėjimą, parenkite individualius detalizuotus lietuvių kalbos mokymo planus.
- Sudarykite sąlygas mokinių turimas užsienio kalbos žinias išlaikyti ir jas tobulinti, reikalui esant jomis remtis mokantis kitų dalykų turinį (ne lietuvių kalbos) adaptaciniu laikotarpiu. Padėkite mokiniui susikalbėti su bendraamžiais, įsisavinti ugdymo turinį.
- Sudarykite sąlygas pažinti kitas kultūras ir kalbas. Kurkite integruotas veiklas, kurių metu būtų ugdomi kelių kalbų gebėjimai, kito dalyko turinio ir kalbos gebėjimai. Sudarykite sąlygas, kad šiose veiklose kaip kūrėjai aktyviai dalyvautų mokiniai. Apgalvokite mokinių įvaldytų kalbų vartojimo būdus, kokios veiklos skatintų mokinius pasinaudoti asmenine kalbų vartosenos ir mokymosi patirtimi. Tokių veiklų rekomenduojama skirti bent 15 proc. per metus. Dėl tokių veiklų rekomenduojama tartis visiems pedagogams, dirbantiems toje pačioje klasėje.
- Užtikrinkite, kad mokinio kultūrinius, lingvistinius, akademinus poreikius tenkintų visi dėstantys mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai.
- Skatinkite tėvų įsitraukimą, padedantį vaikui integruotis mokyklos bendruomenėje.
- Darbe taikykite įvairias pagalbos strategijas, ugdomosios veiklos būdus bei metodus, užtikrinančius sėkmingą adaptaciją.
- Įtraukite mokinį į neformalaus ugdymo veiklas, kuriose pats mokinys norėtų dalyvauti.
- Išskirkite mokinio individualias savybes, taikykite individualizuotą mokinio pasiekimų vertinimo sistemą, kuri pabrėžtų ugdytinio pasiekimus.
- Tinkamai paskirstykite darbo krūvis (anglų kalbos nemokantis pedagogas neturėtų dėstyti mokiniui, kurio vienintelė bendravimo kalba – anglų). Organizuokite saviugdą popietes „Kolega-kolegai“ (gerosios pedagoginio darbo patirties sklaida, dalyvavimas atvirose pamokose, pamokų vaizdo įrašų analizė ir t.t.).
- Aptarkite galimybes įsteigti išlyginamąsias klases (Savivaldybės lygmeniu).

MOKYKLŲ VADOVAMS

- Pasirūpinkite, kad mokyklos internetinėje svetainėje būtų pateikta pagrindinė informacija apie iš užsienio sugrįžusių / atvykusių mokinių priėmimą bei ugdymo galimybes jūsų mokykloje. Rekomenduojama informaciją pateikti ir anglų kalba.

- Ugdykite mokyklos bendruomenės teigiamą požiūrį į atvykusių ar grįžusių mokinių integruotą ugdymą, palankią adaptaciją, mokytis būti atvirais ir priimančiais kiekvieną mokinį su jo turima patirtimi. Formuokite psichologiškai saugią ir draugišką aplinką.

- Pirmojo susitikimo su šeima metu rekomenduojama aptarti tėvų bei mokinio lūkesčius, supažindinti su mokyklos galimybėmis. Leiskite šeimai pasitikėti jumis. Parodykite, jog sėkmingai integracijai į mokyklos bendruomenę labai svarbus visų ugdymo proceso dalyvių indėlis.

- Įvertinkite savo mokyklos galimybes suteikti pilnavertį ugdymą atvykstančiam mokiniui. Jei manote, kad mokinio kalbiniai įgūdžiai bei turima patirtis yra nepakankama, ir jūs negalėsite suteikti pilnavertės pagalbos, rekomenduokite tėvams pasidomėti mokyklomis, turinčiomis daugiau patirties bei galimybių.

- Esant poreikiui, jei tik yra galimybė, sudarykite sąlygas 2–4 savaites mokiniui mokytis tik lietuvių kalbos.

- Sudarykite sąlygas mokinio turimoms užsienio kalbos žinioms išlaikyti ir tobulinti. Jeigu mokinys atvyko į 8 klasę ar aukštesnes, sudarykite adaptacinio laikotarpio metu kitų dalykų turinį (ne lietuvių kalbos) mokytis ir atsiskaityti geriausiai mokinio įvaldyta užsienio kalba.

- Asmuo, atsakingas už sėkmingą integraciją, turėtų nuolat stebėti įrašus elektroniniame dienyne, aptarti su mokytojais kylančius sunkumus, palaikyti ryšį su tėvais bei mokiniu.

- Spręskite dėl metodinių žinių, praktinių įgūdžių ir mokymo priemonių stygiaus kylančias problemas. Sudarykite darbo grupes individualioms probleminėms situacijoms analizuoti ir priimti sprendimus, kad situacija spręstųsi teigiama linkme. Bendradarbiaukite su universitetų dėstytojais, kitais pagalbą teikiančiais specialistais.

- Bendroje klasėje, kurioje integruojamas atvykęs ar grįžęs mokinys iš užsienio, turėtų būti mažesnis mokinių skaičius.

- Skirtingų mokomųjų dalykų mokytojams rekomenduojame nuolat tobulinti mokytojų kompetenciją, dirbant su atvykusiais, grįžusiais iš užsienio mokiniams.

- Stiprinkite mokytojų partnerystę, skatinkite dalijimąsi gerąja patirtimi.

KLASIŲ AUKLĖTOJAMS

- Sukurkite jaukią, saugią, pagalba, pagarba ir savitarpio supratimu grįstą, atvirą ir pozityvią atmosferą klasėje, mokykloje, kuri padėtų pasitikėti klasės auklėtoju ir mokiniams.

- Praveskite klasės valandėlę / valandėles, paruoškite mokinius prieš supažindinant su atvykusių ar grįžusių mokiniu iš užsienio. Mokiniai turėtų laukti klasės draugo, apgalvoti, kaip jam padėti, kas bus savanoriai pagalbininkai iš klasės mokinių.

- Susipažinkite su atvykusio / sugrįžusio mokinio šeima, šeimos nariais. Pažinkite mokinio socialinę aplinką, kultūrinę ir kalbinę patirtį; išsiaiškinkite, kokiomis kalbomis kalba atvykęs mokinys, permąstykite gal yra daugiau klasėje vaikų, kurie kalba bent viena iš kalbų. Tokiu atveju, kitas klasės vaikas galėtų tapti pagalbininku savanoriu, o reikalui esant pabūti ir vertėju. Skatinkite tėvų įsitraukimą, padedant vaikui integruotis mokyklos bendruomenėje.

- Supažindinkite mokinius su neformaliu švietimu mokykloje ir skatinkite dalyvauti įvairiose veiklose. Mokytojams rekomenduojama naudotis medžiaga, specialiai sukurta tarpkultūrinei darnai skatinti. Taip pat siekiama ugdyti mokinių mokymosi savarankiškumą, apmąstyti savo tarpkultūrinę patirtį taikant tokius metodus kaip *Europos kalbų aplankas* ir (arba) *Tarpkultūrinių susitikimų autobiografija*. Daugiau informacijos internete, adresu: <https://www.coe.int/en/web/language-policy/guide-for-the-development-and-implementation-of-curricula-for-plurilingual-and-intercultural-education>

- Adaptacinio periodo pradžioje 1 kartą per savaitę organizuokite pokalbius su mokiniu ir jo tėvais, kurių metu aptarkite sėkmes ir nesėkmes, numatykite naujus tikslus, susitarimus. Mokinio stebėjimo anketos pavyzdys pateiktas 5 priede. Anketoje pateikta informacija padės geriau pažinti mokinį ir aiškiau nustatyti jo poreikius adaptacijos metu.

- Sukurkite artimą ryšį su atvykusiu mokiniu, parodykite, kad jis gali bet kada kreiptis į jus pagalbos.

- Glaudžiai bendradarbiaukite su dalykų mokytojais, stebėkite mokytojų įrašus elektroniniame dienyne ir, esant poreikiui, suteikite savalaikę pagalbą.

PAGALBOS MOKINIUI SPECIALISTAMS

- Pasidomėkite ir tobulinkite kvalifikaciją, kaip dirbti su atvykusiais / grįžusiais mokiniais.

- Dalyvaukite mokinio integracijos į mokyklos bendruomenę plano rengime bei padėkite sudaryti individualų ugdymo planą mokiniui.

- Veskite kursus pedagogams ir tėvams, kaip padėti pažinti mokinio patirtį ir poreikius, kaip sudaryti palankias, pozityvias adaptacijos sąlygas.

- Parodykite mokiniui, kad jis gali jumis pasitikėti. Paskatinkite kreiptis į jus pagalbos bet kokioje probleminėje situacijoje.

- Įtraukite mokinį į grupines, komandines veiklas, kurios skatintų mokinį bendrauti bei tobulintų jo kalbinius gebėjimus.

- Palaikykite artimus ryšius su mokinio tėvais, konsultuokite juos, informuokite apie asmeninę mokinio pažangą.

- Esant poreikiui, įtraukite tėvus į tėvų grupes, sudarykite sąlygas konsultuotis.

- Bendradarbiaukite su dalykų mokytojais, konsultuokite juos rengiant individualius dalykų mokymo planus, parenkant tinkamus vertinimo bei įsivertinimo būdus bei pan.

LIETUVIŲ KALBOS MOKYTOJAMS

- Įvertinkite mokinio kalbinius gebėjimus ir kalbos mokėjimo lygį.

- Parenkite individualius lietuvių kalbos mokymo planus.

- Kartu su mokiniu paruoškite dvikalbį raktinių žodžių žodynėlį, pamokykite mokinį, kaip jį pildyti savarankiškai.

- Paaškindite kalbos mokymosi modelį, pateikite tam tikrų kalbos išmokimo strategijų komplektus. Sąvokų reikšmes siekite su vaizdine medžiaga (paveikslėliais, vaizdo įrašais).

- Parenkant tinkamas mokymosi priemonės, atsižvelkite į mokinio amžių, įvertinkite, ar užduotys nežemins mokinio, nevers jo jaustis nesmagiai (pvz. ugdant vyresnio mokyklinio amžiaus mokinius, siūloma naudotis Lietuvių kalbos mokymosi sąsiuviniais, skirtais suaugusiesiems, siekiantiems išmolti lietuvių kalbą B1 / B2 lygiu. <https://duomenys.ugdome.lt/?/mm/sp/med=156/914> ir pan.)

DALYKŲ MOKYTOJAMS

- Susipažinkite su naujai atvykusio mokinio pasiekimų ir pažangos aprašu. Įvertinkite mokinio turimas žinias, galimus programų skirtumus.

- Pastebėkite mokinio stipriąsias puses ir remkitės jomis planuodami ugdymo procesą. Mokinio stebėjimo anketos pavyzdys pateiktas 5 priede. Anketoje pateikta informacija padės geriau pažinti mokinį ir aiškiau nustatyti jo poreikius adaptacijos metu.

- Jei mokinys silpnai supranta lietuvių kalbą, naudokitės paveikslėlių žodynu arba mokinio gerai įvaldytos kalbos gebėjimais (pavyzdžiui, anglų, rusų kalbų ir pan.) adaptacinio laikotarpio metu.

- Į mokinį kreipkitės trumpais ir paprastais sakiniais, neskubėkite ir išsiaiškinkite, ar mokinys jus suprato.

- Naudokite vizualines priemones, kinestetinį mokymosi metodą. Raktiniais žodžiais ir paveikslėliais nupasakokite veiklos atlikimo kelią / pateikite darbo atlikimo strategijas. 6 priede pateikiame mokymosi strategijų atmintinės pavyzdį.

- Jei mokymosi programų skirtumai dideli, sudarykite individualias ugdymo programas.

- Parenkite ir tėvams rekomenduokite mokinio gebėjimus atitinkančius mokymosi šaltinius (vadovėlius, pratybų sąsiuvinius, dalykinio ir kalbinio turinio atmintines ir pan.), kurie nebūtinai turi būti tos klasės, kurią lanko mokinys.

- Parenkant tinkamas mokymosi priemones, atsižvelkite į mokinio amžių, įvertinkite, ar užduotys nežemins mokinio, nevers jo jaustis nesmagiai.

- Neskubėkite aiškindami, dėstydami naują medžiagą. Kalboje vartokite paprastesnius žodžius. Tą patį turinį pakartokite po kelis kartus derindami kalbines ir vaizdines priemones.

- Neverskite mokinio atsakinėti prieš klasę, jei tai galėtų neigiamai veikti mokinio savivertę.

- Duokite mokiniui daugiau laiko pateikti atsakymą. Būkite supratingas ir atidus.

- Įvertinkite vaiko sėkmę, pasidžiaukite kiekviena mokinio sėkme, net mažiausiais pasiekimais.

TĖVAMS (GLOBĖJAMS)

- Dar būnant užsienyje ir nusprendus grįžti į Lietuvą, pasidomėkite mokyklų tinklu, kurios priima iš užsienio grįžtančius / atvykstančius mokinius.

- Įvertinkite mokinio lietuvių kalbos kalbinius gebėjimus. Pasikonsultuokite, ar jūsų vaikui grįžus į Lietuvą, pavyks sėkmingai mokytis įprastoje mokykloje.

- Jei jūsų vaikas yra vyresnio mokyklinio amžiaus, niekada nesimokė lietuviškoje mokykloje, lietuvių kalbos gebėjimai yra žemi, pasidomėkite Vilniaus lietuvių namų veikla.

- Pasirinkus mokyklą su jos vadovais aptarkite mokyklos galimybes, galimus pagalbos būdus bei formas.

- Pateikite visus reikiamus dokumentus, liudijančius apie vaiko ugdymą(si) užsienyje.

- Išskirkite vaiko individualias savybes, kurios padėtų mokytojams taikyti individualizuotą pasiekimų vertinimo sistemą.

- Su vaiku aptarkite jo būsimą mokymąsi Lietuvoje, supažindinkite su mokykla, trumpai pristatykite mokymosi sistemą.

- Supraskite ir nesmerkite vaiko, jei jis nenori grįžti į Lietuvą, leiskite jam išsakyti kylančius jausmus.

- Padėkite vaikui patirti naujų įspūdžių Lietuvoje, užmegzti naujus ryšius. Tuo pačiu skatinkite vaiką palaikyti ryšius su užsienyje likusiais draugais.

- Nuolatos domėkitės, kaip vaikui sekasi mokykloje. Priimkite mokyklos teikiamą pagalbą ir bendradarbiaukite, siekiant sėkmingos vaiko integracijos mokykloje. Bendradarbiaukite su klasės auklėtoju, švietimo pagalbos specialistais, kitų dalykų mokytojais.

- Padėkite vaikui susirasti jį dominančią laisvalaikio veiklą, parinkite vaiko pomėgius atliepiančią neformalųjį ugdymą.

- Sudarykite sąlygas vaikui bendrauti su draugais, jei yra galimybė, rinkitės visos dienos grupę.

V SKYRIUS

PRIEDAI

1 priedas

MOKINIŲ, GRĮŽUSIŲ IŠ UŽSIENIO, PRIĖMIMO IR UGDYMO ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. mokyklos (toliau – mokykla) Mokinių, grįžusių iš užsienio, priėmimo ir ugdymo organizavimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja Lietuvos piliečių ir užsieniečių, atvykusių ar grįžusių gyventi į Lietuvą, vaikų priėmimą į mokyklą bei ugdymą pagal pradinio/pagrindinio/vidurinio ugdymo programą.

2. Aprašas parengtas vadovaujantis Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programos tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. vasario 13 d. įsakymu Nr. V-78 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 5 d. įsakymo Nr. ISAK-556 „Dėl nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programas tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu 2019-08-30 Nr. SR-3534 „Dėl sugrįžtančių į Lietuvą asmenų švietimo ir integracijos“.

II SKYRIUS MOKINIŲ, GRĮŽUSIŲ IŠ UŽSIENIO, PRIĖMIMAS

3. Mokinys, baigęs užsienio valstybės, tarptautinės organizacijos pradinio/pagrindinio/vidurinio ugdymo programos dalį priimamas mokyti pagal pradinio/pagrindinio/vidurinio ugdymo programą vadovaujantis Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programos tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. vasario 13 d. įsakymu Nr. V-78 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 5 d. įsakymo Nr. ISAK-556 „Dėl nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programas tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.

4. Iš užsienio atvykusių ar grįžusių mokinių tėvai (globėjai) mokyklos direktoriui pateikia:

4.1. prašymą dėl priėmimo į mokyklą;

4.2. gimimo liudijimo kopiją;

4.3. mokinio patirtį ir pasiekimus įrodančius dokumentus.

5. Mokyklos Vaiko gerovės komisija pagal turimą informaciją (pateiktus asmens patirtį ir pasiekimus įrodančius dokumentus, atsižvelgus į mokinio amžių, pokalbius su mokiniu ir jo tėvais (globėjais), priima mokinį mokyti į klasę, kurioje mokosi jo bendraamžiai.

6. Jei mokinys atvyksta mokyti pasibaigus ugdymo procesui (mokslo metams), priimamas mokyti į aukštesnę klasę, nei mokėsi užsienio šalies mokykloje, jei atvyksta mokyti mokslo metų eigoje – tęsia mokslus analogiškoje klasėje.

7. Jei iš pateiktų asmens mokymosi pasiekimus įteisinančių dokumentų, pokalbių ir kitų duomenų paaiškėja, kad asmens pasiekimai aukštesni arba žemesni, nei numatyti ugdymo programoje, pagal kurią mokosi jo bendraamžiai, asmuo turi teisę mokyti aukštesnėje klasėje (klase žemiau).

8. Vaiko gerovės komisijos pirmininkas sprendimą suderina su tėvais (globėjais).

9. Priėmimas mokyti įforminamas mokymosi sutartimi.

10. Mokinys iš karto įregistruojamas į Mokinių registrą ir mokyklos elektroninį dienyną.

11. Apie atvykusius iš kitų šalių mokinius mokyklos direktorius raštu informuoja Švietimo skyrių.

III SKYRIUS UGDYMO ORGANIZAVIMAS

12. Mokyklos Vaiko gerovės komisija nusprendžia dėl reikiamos švietimo/mokymosi pagalbos teikimo:

12.1. jei nustatoma, kad mokiniui reikalinga tikslinė pagalba programų skirtumams likviduoti, mokiniui sudaromas Individualaus ugdymo planas;

12.2. mokyklos Vaiko gerovės komisija konsultuoja mokinį ugdantį mokytoją dėl Individualaus ugdymo plano sudarymo;

12.3. jei, atvykęs mokinys, visai nemoka ar nepakankamai moka lietuvių kalbą, bet pageidauja einamaisiais metais mokytis pagal Bendrąją programą, savivaldybėje nesusidarius nemokančių lietuvių kalbos mokinių išlyginamajai klasei ar laikinajai (mobiliajai) grupei, mokykla sudaro sąlygas tobulinti lietuvių kalbos gebėjimus, organizuodama papildomą, individualų lietuvių kalbos mokymą.

13. Elektroniniame dienyne yra fiksuojama mokinio daroma pažanga.

14. Apie mokinio pasiekimus klasės mokytojas atsiskaito mokyklos Vaiko gerovės komisijai, mokytojų tarybai.

15. Visi duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

16. Šis aprašas gali būti keičiamas, papildomas pasikeitus teisės aktams.

_____ MOKYKLOS

_____ KLASĖS MOKINIO _____

INDIVIDUALUS UGDYMO PLANAS

Planas vykdomas nuo 20__ m. _____ d. Iki 20__ m. _____ d.

1. Mokinio gebėjimai (ką vaikas geba savarankiškai atlikti, o ką su pagalba)

2. Vaiko socialinė, kultūrinė, kalbinė patirtis

3. Buvusios ugdymo įstaigos, iš kurios mokinys grįžo / atvyko, organizavimo bruožai
(pavyzdžiui, dienos laikas praleistas ugdymo įstaigoje (visos dienos mokykla ir pan.), ugdymo
proceso integruotumo lygmuo, maitinimo kultūra, pertraukų laiko skirtumai ir t.t.)

4. Ugdymo tikslai ir uždaviniai

5. Taikomos strategijos, metodai, veiklos atmintinės

6. Ugdymo ir ugdymosi priemonės

7. Švietimo pagalba, jos intensyvumas, veiklos prioritetai (jeigu pagalba teikiama)

Logopedo pagalba _____

Specialiojo pedagogo pagalba _____

Socialinio pedagogo pagalba _____

Psichologo pagalba _____

8. Mokinio pasiekimai, įsisavinant programos turinį (žinios, gebėjimai, vertybinės nuostatos)

(Pildoma pasibaigus numatytam individualaus ugdymo plano terminui.)

Dalykas	Mokinio veikla	Pasiekimai		
		+	+/-	-
		(pasiekė)	(siekia)	(nepasiekė)
Lietuvių kalba				
Užsienio kalba				
Matematika				
Pasaulio pažinimas				
Kūno kultūra				
.....				

Planą parengė:

Mokytojas _____
(vardas, pavardė, parašas)

Logopedas _____
(vardas, pavardė, parašas)

Specialusis pedagogas _____
(vardas, pavardė, parašas)

Socialinis pedagogas _____
(vardas, pavardė, parašas)

Psichologas _____
(vardas, pavardė, parašas)

Susipažinau: _____
Tėvų (globėjų) vardas, pavardė, parašas

SUDERINTA

Vaiko gerovės komisijos pirmininkas

Mielas moksleivi/moksleive,

..... mokykloje vykdomas tarptautinis projektas „Mokykla be sienų“. Šiuo klausimynu norime išsiaiškinti, kaip sekasi iš užsienio sugrįžusiems mokiniams mūsų mokykloje, kokie santykiai tarp mokinių, mokinių ir mokytojų vyrauja mokyklos aplinkoje. Atidžiai perskaityk parašytus teiginius ir pažymėk arba įrašyk tinkamiausią atsakymą. Mums svarbi Tavo nuomonė. Dėkojame už dalyvavimą apklausoje.

Lytis:

- moteris
- vyras

Amžius: _____ Klasė: _____

1. Kokioje užsienio šalyje Tu gyvenai?

2. Kokia kalba gyvendamas/a užsienyje kalbėjai namuose? _____

3. Kiek Tau buvo metų, kai išvykai gyventi į užsienį? _____

4. Kiek metų gyvenai užsienyje?

5. Ar prieš išvykdamas/a į užsienį lankei mokyklą Lietuvoje? _____

6. Jei taip, kiek metų mokeisi?

7. Ar užsienyje lankei ugdymo įstaigą? _____

8. Jei taip, kiek metų mokeisi?

9. Kiek laiko dabar gyveni Lietuvoje? _____

10. Kaip jautiesi gyvendamas/a Lietuvoje?

- Jaučiuosi gerai, nes padeda tėvai.
- Jaučiuosi gerai, nes padeda mokytojai.
- Jaučiuosi gerai, nes turiu draugų.
- Jaučiuosi blogai, nes man sunku pritapti.
- Jaučiuosi blogai, nes negaunu pagalbos.
- Kitas variantas (įrašyk tau tinkantį)

11. Ar gyvendamas/a užsienyje lankei lietuvišką (sekmadieninę) mokyklą?

Taip _____ Ne _____

12. Sugrįžus iš užsienio, lietuvių kalbos mokėjimo lygis buvo (tinkamą atsakymą pažymėkite):

- Lietuviškai kalbėjau laisvai.
- Lietuviškai kalbėti ir suprasti aplinkinių kalbą buvo sunku.
- Nemokėjau lietuviškai kalbėti.
- Nesupratau lietuvių kalbos.

13. Mano santykiai su draugais Lietuvoje:

- Pavyko pratęsti bendravimą su draugais, kuriuos turėjau prieš išvažiuodamas/a.
- Susiradau naujų draugų.
- Neturiu nė vieno draugo.
- Turiu draugų užsienyje, tačiau Lietuvoje ne.

14. Santykiai su mokytojais:

- Aš suprantu, ko iš manęs reikalauja mokytojai.
- Jei bus sunku, visada mokytojai man padės.
- Jei bus sunku, neprašysiu mokytojų pagalbos.
- Pagalbos į mokytojus nesikreipčiau.
- Jei būtų sunku mokykloje, pagalbos kreipčiausi į (įrašyk variantą)

15. Kokių sunkumų patyrei, kai pradėjai lankyti mokyklą Lietuvoje?

16. Įrašyk mintis, kurias dar norėtum paminėti

Gerbiami tėveliai,

_____ mokykloje vykdomas projektas „Mokykla be sienų“. Šiuo klausimynu norime išsiaiškinti, kaip sekasi iš užsienio sugrįžusių šeimų vaikams mūsų mokykloje; su kokiais sunkumais ir gerosiomis patirtimis teko susidurti išleidus vaiką(-us) į mokyklą. Prašome perskaityti teiginius ir pažymėti arba įrašyti tinkamiausią atsakymą. Jūsų nuomonė labai svarbi, nes ji padės mums labiau suprasti ir atskleisti sunkumus, su kuriais susiduria iš užsienio sugrįžę vaikai ir jų šeimos. Dėkojame už dalyvavimą apklausoje.

1. Lytis:

- moteris
- vyras

2. Jūsų amžius (įrašykite):

3. Kurioje klasėje mokosi Jūsų vaikas (-ai)

4. Iš kokios užsienio šalies sugrįžote (įrašykite):

5. Kiek metų/mėnesių gyvenote užsienio šalyje(-se) (įrašykite): _____

6. Ar, prieš išvykstant gyventi į užsienio šalį, Jūsų vaikas (-ai) mokėsi Lietuvos mokykloje?

Taip _____ Ne _____

7. Pagrindinės sugrįžimo į Lietuvą priežastys? (nurodykite su vaikų ugdymosi poreikiais susijusias priežastis)

8. Jūsų patirtys, išvykus gyventi į užsienio šalį ir sugrįžus į Lietuvą.

<i>Mokykla vaikams:</i> kaip sekėsi surasti vaikams mokyklą ir t. t.?	<i>Mokykla vaikams:</i> kaip sekėsi surasti vaikams mokyklą ir t. t.?
<i>Kalbos barjeras:</i> kokia kalba kalbėdavote su vaikais namuose, galbūt vaikas(-ai) lankė lietuvišką mokyklą ar savaran-kiškai mokėte namuose ir t. t.?	<i>Kalbos barjeras:</i> kokia kalba kalbėdavote su vaikais namuose, galbūt vaikas(-ai) lankė lietuvišką mokyklą ar savarin-kiškai mokėte namuose ir t. t.?
<i>Vaikų adaptacija mokykloje:</i> draugai, mokymosi metodai, ugdymosi aplinka mokykloje.	<i>Vaikų adaptacija mokykloje:</i> draugai, mokymosi metodai, ugdymosi aplinka mokykloje.
<i>Susitarimų laikymosi kultūra:</i> koks buvo mokytojų požiūris į vaiką, jei jis vėluodavo į pamokas užsienyje?	<i>Susitarimų laikymosi kultūra:</i> koks buvo mokytojų požiūris į vaiką, jei jis vėluodavo į pamokas Lietuvoje?
<i>Kultūros skirtumai:</i> Ar kilo problemų Jūsų vaikui mokantis mokykloje užsienyje dėl to, kad nesate vietinis? Jeigu taip, tai kokių.	<i>Kultūros skirtumai:</i> Ar kilo problemų Jūsų vaikui sugrįžus mokyti į mokyklą Lietuvoje? Jeigu taip, tai kokių.
Jūsų nuomone, kas dar padėjo/sukėlė sunkumų, siekiant prisitaikyti užsienio šalyje?	Jūsų nuomone, kas dar padėjo/sukėlė sunkumų, siekiant adaptuotis Lietuvoje?

Nuoširdžiai dėkojame už atsakymus.

Užsienio šalies patirtis	Patirtis, sugrįžus gyventi į Lietuvą
---------------------------------	---

Vardas: _____ Klasė: _____

Mokytojas: _____

Dalykas: _____

Vertinimo skalė:

1 = Labai gerai, jokių problemų 2 = gerai 3 = Mažos problemos, reikalingas stebėjimas; 4 = Rimtos problemos, reikalinga pagalba

Fizinė ir emocinė būseną	1	2	3	4
Reguliariai lanko pamokas				
Pamokoje jaučiasi nesuvaržytas				
Bendrauja su bendraklasiais				
Susirado artimų draugų, vyksta malonus bendravimas				
Dalyvauja neformalioje veikloje				
Nevėluoja į pamokas				
Sveikatos (fizinės, emocinės) būklė				
Pamokų metu laikosi mokyklos taisyklių				
Turi elgesio problemų				

Įvertinimas 3/4

Papildoma informacija				

Požiūris į darbą ir akademiniai rezultatai	1	2	3	4
Rodo susidomėjimą ir motyvaciją mokytis				
Visada arba dažnai atlieka užduotis				
Neužbaigia užduočių iki galo				
Tvarkingai užbaigia užduotis				
Žinios ir mokymasis atitinka dalyko numatytus pasiekimus				
Aktyviai dalyvauja klasės diskusijose				
Išryškėja specialieji ugdymosi poreikiai				
Pasiektas lietuvių klabos žinių/mokėjimo lygis,				

sudarantis sąlygas mokytis				
----------------------------	--	--	--	--

Įvertinimas 3/4

Papildoma informacija				

Elgesys	1	2	3	4
Dalyvauja klasės gyvenime				
Laikosi mokykloje nustatytų taisyklių				
Reaguoja į pastabas				
Pamokoje dirba savarankiškai				
Pamokose sutelkia dėmesį				
Dirba grupėse kartu su bendraklasiais				
Dažnai prašosi išeiti iš pamokos (pvz., į tualetą ir t. t.).				
Bendravimas su tėvais vyksta reguliariai ir produktyviai				

Įvertinimas 3/4

Papildoma informacija				

1) Mokinio stipriosios pusės

–

2) Mokinio poreikiai

3) Mokytojo

pasiūlymai _____

Pagalbos strategija

Piešti paveikslėlius

Paryškinti sakinyje pagrindinį žodį

Atidžiai išklausti mokinį

Sudaryti galimybę žodžius praktikuoti skirtinguose kontekstuose.

Supaprastinti tekstą ir naudoti raktinius žodžius

Naudotis internetu

Paruošti dvikalbį raktinių žodžių žodinėį

Naudoti paveikslėlių žodyną

Paiškinti kalbos modelį

Naudoti vizualines priemones

